אשנים עשר [א] פתחה שמונה שלשה עשר [ב] פתחה שבעה שאין פתח בטועה פחות משבעה ולא יותר על שבעה עשר אמר ליה רב אדא בר אהבה [ג] לרבה למה לי כולי האי תימני שבעה ותשתרי אמר ליה לתקונה לידי נדה ופתחה קאמרינן: תנו רבנן כל הטועות זבות מביאות קרבן ואינו נאכל חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה שמביאות קרבן ונאכל אטו כל הטועות זבות ותו יום אחד ושני ימים בת איתויי קרבן היא באלא כל זבות הטועות מביאות קרבן ואינו נאכל חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה שמביאות קרבן ונאכל:

מתני' אין בנגעים פחות משבוע אחד ולא יותר על שלשה שבועות: **גמ'** גפחות משבוע נגעי אדם ולא יותר על שלשה שבועות דנגעי בתים אמר רב פפא 1צדקתך כהררי אל אלו נגעי אדם משפטיך תהום רבה אלו נגעי בתים [א] פשטיה דקרא במאי כתיב אמר רב יהודה אלמלא צדקתך כהררי אל מי יוכל לעמוד לפני משפטיך תהום רבה רבה אמר צדקתך כהררי אל מפני שמשפטיך תהום רבה במאי קמיפלגי בדר' אלעזר ור' יוסי ברבי חנינא דאיתמר ג רבי אלעזר אמר כובש רבי יוסי בר' חנינא אמר נושא רבה כרבי אלעזר ורב יהודה כרבי יוסי ברבי חנינא:

מתני' האין פותחין מארבעה חדשים המעוברים בשנה ולא נראה יתר על שמונה ג שתי הלחם ואין נאכלין פחות משנים ולא יתר על שלשה דלחם הפנים זאין נאכל פחות מט' ולא יתר על אחד עשר הואין חקטן נימול פחות מח' ולא יתר על שנים עשר: **גמ'** מאי לא נראה יתר על שמונה אמר רב הונא לא נראה לחכמים לעבר יתר על שמונה מאי שנא תשעה דלא אם כן

קדים

רש"י

ולא יתר על ג' שבועות. נגעי בתים דזימנין דלא ידעינן אם נטהרו לגמרי עד שלשה שבועות כגון שאם עמד בראשון ובשני וחלץ וקלה וטח ונתן לו שבוע אחר שאם חזר טעון נתיצה ואם לא חזר טהור אבל אדם לעולם בשני שבועות ידעינן דייני דאם עמד בשבוע שני טהור מיד ובפחות [כג] (מששה) ימים אין לידע טהרתו דאין הסגר פחות משבעה: **משפטיך** תהום רבה. נגעי בתים שיכולין לבא לידי איחור של שלש שבועות: מאי

קאמרי: **נדה ופתחה.** שתדע מאימת תמנה ימי נדה שאם תראה שלשה או ארבעה ימים לא תמנה אלא שלשה והם ואינך יהיו לה ימי זוב שאם תראה [יג] אחר תהא שומרת יום [יד]: **כל הטועות זבות.** לקמן [טו] מפיך לה ומפרש אלא כל זבות הטועות כלומר כל הנך דאיכא בהנך דלעיל דמלינן לספוקינן בזבות כגון כולהו בר מיום אחד טמא ושני ימים טמא דבליר מתלתא יומי טמא ליכא לספוקה בזבה: **מביאות קרבן.** לסוף שבעה נקיים שתי תורים אחד לחטאת ואחד לעולה כדין זבה דשמא זבות היו: **ואינו נאכל.** החטאת אינה נאכלת דשמא לא ימי זיבה היו וחטאת זו חולין ומליקתה נבילה דחולין מלוקין אינן אלא נבילה והעולה קריבה על תנאי אם זבה היא תהא לחובתה ואם לאו תהא לנדבה אבל חטאת נדבה ליכא: **חוץ מפתחה ז' ופתחה ח' שמביאות קרבן ונאכל.** דממה נפשך כיון דראתה י"ב רצופין זבות ניניהו דאי נמי אמרת שני קמאי לסוף זיבה אפ"ה הויא [טז] תחלת נדות וזיבה ממנין האחרון דהא פשו להו י' ימים ז' לנדות וג' לזוב וכ"ש אי קמאי הוו תחלת נדות או ג' מינייהו סוף זיבה ממה נפשך זבות הן אבל כולהו קמייתא ספק זבות הן דאיכא למימר ג' [יז] ימים מהנך זיבה הוו וזבה היא ואיכא למימר לאו זבה היא דב' יומי קמאי מסוף זבות ותו לא הויא זבה ממנין האחרון: **אטו כל הטועות זבות.** והא חששא בעלמא הוא ולאו ודאי זבות ניניהו: **אלא כל זבות הטועות.** דמשמע כל שיש לספקו בזוב מחמת טעותו דהיינו משלשה ימים טמא ראיתי ואילך: **מתני' אין.** טוהר בנגעים בפחות משבוע אחד להסגר: **גמ' נגעי אדם.** יש בהם בשבוע אחד כדכתיב בפרשה [ויקרא יג]: **נגעי בתים.** שלש שבועות כדתניא בתורת כהנים ו) ושב הכהן ובא הכהן [שם יד] זו היא שיבה זו היא ביאה מה ביאה חולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע אף שיבה כו' ומנין שאם עמד הנגע בעיניו בזה ובזה בשבוע ראשון [יח] ושניה מנין שחולץ וקולה וטח ונותן לו שבוע והיינו שבוע שלישי ת"ל ובא הכהן ואם בא יבא הכהן מה מלינו וכו': **אלו נגעי אדם.** שנבררין בשבוע אחד אם לטהר אם ליחלט ולדקה גדולה היא זו: **אלמלא לדקתך כו'.** כדמפרש [יט] לקמן: **במאי קמיפלגי [וכו'] רבי אלעזר אמר כובש.** הקב"ה ז) כובש ומסתיר עונות תחת מחילת כסא הכבוד כדי שיכריעו הזכיות: **נושא.** נושא ומגביה כף העונות למעלה כדי שיכריעו הזכיות: **רבה כר' אלעזר.** והכי קאמר לדקתך כהררי אל שאתה מלדיקנו במה שאתה כובש ומסתיר משפטיך דהיינו עונות בתהום רבה: **ורב יהודה כר' יוסי [בר"ח].** והכי קאמר אלמלא לדקתך כהררי אל שאתה עושה לנו לדקה שאתה מגביה עונות מי יוכל לעמוד מפני משפטיך שיהו מכריעין עד תהום רבה: **מתני' אין פותחין מארבעה חדשים מעוברין.** של שלשים יום בשנה ועולא מפרש טעמא בגמ' [ט.]: **פחות משנים.** ליום שני לאפייתן: **ולא יותר על שלש.** ליום שלש לאפייתן נאכלין ותו לא. [כ] חל יום טוב של עלרת להיות באחד בשבת נאפות בערב שבת שאין אפייתן דוחה לא שבת ולא י"ט ונאכלות בי"ט לאחר תנופתן דהיינו ליום שלישי וכשחל עלרת באחד משאר ימי השבת נאפות ערב י"ט ונאכלות בי"ט שהוא שני לאפייתן: **לחם הפנים כו'.** כילד נאפין בערב שבת ונאכלין לשבת האחרת שהוא יום תשיעי לאפייתן חלו שני ימים טובים של ראש השנה להיות חמישי בשבת וששי בשבת נאפה לחם הפנים ברביעי בשבת ונסדר בשבת ונאכל בשבת שניה שהוא אחד עשר לאפייתו: **קטן.** נימול לשנים עשר כילד נולד בין השמשות של ערב שבת אינו נימול בשבת דשמא תשיעי הוא דבין השמשות ספק יום ספק לילה ואם יום הוא נמלא שבת יום [כא] תשעה ומילה שלא בזמנה אינה דוחה לא שבת ולא יו"ט ואם חלו שני ימים טובים של ר"ה אחר אותו שבת אינו נימול עד יום שלישי שהוא שנים עשר ללידתו: **גמ' לא נראה לחכמים לעבר יותר על שמונה כו'.** ורישא דמתניתין דקתני אין פותחין מד' חדשים מעוברין דלא עבדינן חסירין יותר על שמונה אבל שמונה עבדינן ולא מפרש הטעם ועולא מפרש לה לקמן ורב הונא אית ליה דעולא: **דאם כן.** דעבדינן תשעה מליאים קדים אתי סיהרא חדתא תלתא יומא קודם ר"ה שבין מולד תשרי זה למולד תשרי הבא ד' ימים וח' שעות ותתע"ו חלקים ואם מולד תשרי זה בתחילת ליל שבת נמלא מולד תשרי הבא בשמונה שעות ליום [כב] ארבע בשבת וכשאנו מסדרין החדשים אחד מלא ואחד חסר נקבע ראש השנה ביום המולד שסדר תולדות הלבנה אחד מלא ואחד חסר שחדש לבנה תשעה ועשרים יום וחלי ושתי ידות שעה וע"ג חלקים הרי לשני חדשים נ"ט ימים היינו חודש אחד מתשעה ועשרים וחדש אחד משלשים יום וכשאנו עושין שבעה מליאים נדחה ראש השנה יום אחד לאחר המולד ואם שמונה מליאים נדחה שני ימים ואם תשעה מליאים נדחה שלשה ימים:

קדים

תוספות

שנים עשר פתחה שמונה. דלאחר שישבה שמונה נקיים יצתה מן הספק ממה נפשך אפילו תאמר שנים הראשונים סוף זיבה היו הרי כלו לה [ד] ממנין האחרון י"ח ימים ויצאו ימי נדות וזוב ותחילת נדה היא אבל יום שמיני עצמו ספק הוא דיש לומר [ה] שנים מן הי"ב היו סוף זיבה והעשרה שבעה מהן לנדות והשלשה לזוב והויא זבה וז' נקיים ישבה ושמיני זה שראתה בו עדיין מן האחד עשר הוא ואינה תחילת נדה שאין בין סוף נדה לתחילת נדה פחות מי"א יום (א) [ו] דכלו הי"ב [ז] ימים ממנין האחרון או שמא תחילת נדה היא [ח] שיום ראשון של שנים עשר תחילת נדה היה ולסוף שבעה כלו להם ימי נדות והתחילו בשמיני ימי זיבה וליום שנים עשר הלכו להם מימי זוב חמשה נמצא שיכלו להם ימי זוב לסוף ששה ולסוף [ט] ששה כלו ימי נדה וזוב והרי ישבה [י] [שבעה] נקיים לזיבה ושמיני זה תחילת נדה הוא והיינו ספק וקלקול גדול שלא תחזור לפתח נדתה עד לאחר י"ז יום דהדרא והויא לה טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי ואיני יודעת אם בימי נדה ואם בימי זיבה ואם תפסוק לאחר ראיית שמיני זה שבעה ימים ותראה ותרצה לשמור יום כנגד יום נחמיר עליה ונאמר שמא יום שראתה בו סוף זיבה היה ועכשיו תחילת נדה הוא או אם תראה ג' ותרצה למנות ארבעה [יא] ימים נחמיר עליה ונאמר שמא אותו יום שמיני שראתה בו תחילת נדה היה ועכשיו בימי זוב היא וזבה היא וכן בספק זה היא לעולם עד שתשב שבעה [יב] נקיים: **שלשה עשר פתחה שבעה.** (ב) ב' (ימים) קמאי מספקינן לסוף זיבה פשו להו י"א וז' נקיים הרי י"ח: **שאין פתח בטועה פחות משבעה.** שאפילו ראתה ארבעה עשר אינה חוזרת לפתחה בפחות מז' נקיים דממה נפשך זבה היא וכל זמן שלא ישבה ז' נקיים לא תצא מידי זיבה: **א"ל רב אדא וכו'.** רב אדא טעי וסבר דכל הנך י"ז וט"ז וט"ו למשרייה לגברא

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הלכה כ:
ט ב מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הל' ו: [ופ"ז מהלכות פסולי המוקדשין הל' ין]:
י ג מיי' פ"א מהלכות טומאת לרעת הלכה י:
יא ד מיי' שם פט"ו הלכה ב:
יב ה מיי' פ"ח מהל' קדוש החדש הל' ה:
יג ו מיי' פ"ח מהלכות תמידין ומוספין הלכה ח ט:
יד ז מיי' שם פ"ה הלכה י:
טו ח מיי' פ"א מהל' מילה הל' יב טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף ח:

תורה אור השלם

1. צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְיָ: תהלים לו ז

שינויי נוסחאות

א] עשר יום טמא ראיתי פתחה (ש"מ), ב] עשר יום טמא ראיתי פתחה (ש"מ), ג] לרבה נ"א לרב (ש"מ) ובדפו"ר לרבא, ד] מנין האחרון לח' ימים (ש"מ), ה] לומר שמא שנים (ש"מ), ו] או שמא תחילת נדה היא וכלו הי"א ימים ממנין האחרון שאם ראשון של י"ב תחלת נדה היה לסוף (צ"ק), ז] הי"ח רש"ש, ח] היא נ"א דמן הי"ב יום הוי ה' ממנין האחרון שיום כו' (ש"מ), ט] שבעה יעב"ץ, וכן הוא בל"ק, י] ישבה שבעה נקיים (ש"מ), יא] ארבעה והם נחמיר (ש"מ), יב] שבעה עשר נקיים (ש"מ), יג] נ"ל אחד (צ"ק), יד] שומרת יום כנגד יום הס"ד (ש"מ), טו] בדפו"ר מפיך לה ומתר' לה כל וז"ל מהרש"ק ד"ה כל הטועות כו' ומתרץ אלא כל כו' כצ"ל, טז] הויא זבה ממנין האחרון (ש"מ), יז] ג' מהנך ימים בימי זיבה הוו (ש"מ), יח] ראשון ושני שחולץ וקולה (ש"מ), יט] כדמפרש לקמי' במאי קמיפלגי כצ"ל (ש"מ), כ] לא כיצד חל (ש"מ), כא] יום תשיעי ומילה (ש"מ), כב] ליום רביעי (ש"מ), כג] נ"א משבעה, וכן הוא בל"ק,

שיטה מקובצת

י"ב ימים טמא ראיתי פתחה ח'. כשנחמיר עליה יש לחוש שמא הב' ימים ראשונים שראתה היו סוף זיבה והג' היתה תחלתו היו הז' ימים שלאחר הב' ראשונים ז' ימי נדה והתחילה להיות זבה גדולה ולא תוכל לחזור לפתח נידות עד אחר ח' ימים ואז יכלו הי"א יום של זיבה ולמחרת תחזור לפתח נידותה אבל אם תראה יום ח' עדיין היא בימי זיבה ומכאן יש להוכיח שלא תחזור לפתח בתוך י"א יום שבין נדה לנדה ואפילו ראתה ג' ימים רצופין בימים ראשונים של י"א כגון אב"ג דאין לומר דכיון שספרה ז' ימים נקיים אחר זבה גדולה תחזור לפתח נדה דא"כ י"ב ימים ראיתי אין לה תמצא פתחה ח' כי אם ז'. תוס': נגעי אדם. גליון. פ"ה יש מהם

מסורת הש"ס

א) [ערכין כג: וש"נ חולין ו. וש"נ], ב) ר"ה יז., ג) מנחות ק: פסחים מז., ד) מנחות ק: פסחים מז., ה) שבת קלז., ו) [מלורע פרשה ז], ז) ע' ר"ה יז. ברש"י ועיין ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שנים עשר וכו' פחות מי"א יום או שמא תחילת נדה היא דכלו שנים עשר ימים ממנין האחרון ה' ימים של י"א שבין נדה לנדה שאם ראשון של שנים עשר תחילת נדה היה ולבסוף וכו' ואם בימי זיבה אם תפסוק לאחר ראיית יום זה שבעה ימים וכו' שמא אותו יום שראתה בו כו' שבעה עשר נקיים כצ"ל ותיבת שמיני נמחק: (ב) ד"ה שלשה עשר פתחה שבעה דשני יומא קמאי:

מוסף רש"י

ולא יתר על אחד עשר. חלו שני ימים טובים של ראש השנה כו', ואי קשיא י"ב ניניהו, דהא אין נאכלות עד מוצאי שבת, דאותו שבת הוי יום הכפורים, הא לא קשיא, דלענין אכילת קדשים לילה הולך אחר היום שעבר, כדאמר באותו ואת בנו (פג.) הילכך מיתקרי י"א (מנחות ק:).

רבינו גרשום

[י"ב טמא ראיתי. הויא זבה גמורה לאכול קרבנה דתרי קמאי חשבינן סוף זיבה וד' דנדה וג' זבה השתא הויא זבה גמורה: **פתחה שמונה.** דהכי פשו מימי זיבה. וכ"ש **האומרת י"ג טמא ראיתי** דהויא זבה גמורה דבין קודם ז' ימי נדה ובין לאחר ז' ימי נדה איכא לשווייה זבה גמורה והויא פתחה ז'. דכד מצרפת לז' ימי נדה ד' ימים מהני בתראי י"א פשו להו ז' והיינו דקאמר שאין פתח בטועה פחות מז' כו' שאחר שתפסוק הללו ז' ימים תחזור לפתח נדתה ודאי. שאם תראה יום אחד מונה ששה והוא והויא טהורה ודאי כדכתיב שבעת ימים תהיה בנדתה ולא יותר: **תימני שבעה נקיים ותישתרי** לבעלה. ממה נפשך דאפילו זבה גמורה היא לא צריכה אלא ז' נקיים ותו לא דכתיב ואם טהרה מזובה]: **לתקונה [לידי] נדה ופתחה קא אמרינן.** כלומר כולי האי דאמרינן כדי לתקנה שתחזור לפתח נדתה ודאי שלא תהא צריכה [למנות] בימי נדתה אלא [ששה והוא און] חמשה או ארבעה והם אפילו ראתה ששה שתהא מונה אחד והם ותטהר. ושתדע מתי היא זבה שחייבת בקרבן: **כל הטועות זבות.** כל אשה שראתה דם ואינה יודעת אם בימי נדה אם בימי זיבה הרי היא בחזקת זבה דאזלינן לחומרא ומשיב האמורה כל הטועות זבות בתמיה [היכי מצי אמר זבות גמורות] והלא אינן אלא ספק זבות [גמורות] ספק נדות: **ותו יום אחד טמא ראיתי שני ימים טמא ראיתי בת איתויי קרבן היא** והלא אינן אלא ספק נדות או ספק שומרת יום דלאו בת קרבן היא עד דראתה ג'

בשבוע אחד ורי"ף פי' דבשבוע אחת נחלטים דבימי הסגירו אינו טמא דכתיב לא יסגירנו כי טמא הוא אם הוא בימי הסגירו טהור הוא: **שתי הלחם כו'.** האי תנא סבר דאין התנור מקדש דאל"כ יהיו נפסלות בלינה ותימה דסתם משנה במנחות [א] תוס':

ימים וקא מעיילא חולין לעזרה: [כלומר מג' ימים טמא ראיתי ואילך יש לחוש שתהא גמורה הויא ספק נדה שהביאה קרבן משום ספק זיבה]: **ואינו נאכל** דתניא [בנזיר דף כט] ר' יוסי בר יהודה אומר אשם תלוי נאכל חטאת העוף הבאה על הספק אינה נאכלת מ"ט הכא חדא ספיקא והכא תרי ספיקי. אשם תלוי אינו אלא ספק אחד ספק קודש ספק חולין לעזרה משום הכי נאכל דאמרינן מתנדב אדם [ומביא] אשם תלוי בכל יום שאם אינו בא על חטא זה בא על חטא אחר אבל חטאת העוף יש בו שתי ספיקות של איסור ספק חולין לעזרה וספק איסור נבילה משום דבעיא מליקה ואי חולין היא אית בה איסור נבלה הילכך מביאה קרבן ואינו נאכל: [חוץ מפתחה שבעה ופתחה שמונה

היכא דראתה י"ב ימים או י"ג ימים דהתם ליכא לספוקי דהתם הויא זבה גמורה ודאי כדאמרן לעיל הילכך מביאות קרבן ונאכל. ההוא דקאמר מביאות קרבן ואינו נאכל [א] אלא או בקבורה או בשרפה]: **מתני' אין בנגעים פחות משבוע אחד [ולא יותר על ג' שבועות].** שחין ומכוה הסגרן שבוע אחד ובתים הסגרן ג' שבועות [מפורש בתורת כהנים]: **גמ' צדקתך כהררי אל נגעי אדם** שעשה הקב"ה צדקה עמו שאין הסגירו אלא שבוע: **ומשפטיך תהום רבה אלו נגעי בתים.** שאין נגמר דינן עד ג' שבועות: **אילמלא צדקתך.** שהיא [גדולה] כהררי אל שכשיש בו באדם מחצה עונות ומחצה זכיות נושא עון אחד מן הכף מאזנים ומעבירו ומוחלו כדי שיכריעו הזכיות, **שאלמלא כן,** שאם לא יהא נוטל ומעביר ראשון ראשון לא היה לו (זכיות) [התקומה] **מי יוכל לעמוד מפני משפטיך** (שיהיו מכריעין) [שיורידין] עד תהום רבה: **רבה אמר צדקתך כהררי אל.** שאתה נוטל עון מן הכף [וכובשו] וגונזו שאם לא יחטא שוב אחר כך מוטב ואם חטא אותו עון מצרפו עם שאר עונות וזהו מפני שממשפטיך עד תהום רבה כשאתה חוזר בו: **רבה כר' אלעזר** דאמר כובש כדאמרן ופליגי במס' ר"ה: **מתני' [אין פותחין מארבעה חדשים מעוברי'** של ל' יום מפרש] [עולא] [רב הונא] בגמ' מה טעם לא נראה לחכמים שיתכן לעבר יותר משמונה:

[א] נראה דצ"ל אסור להניחו כמות שהוא משום דזיון קדשים אלא או בקבורה וכו' ועי' בתמורה לג במשנה דנחלקו לר"ק ור"ש דזה.

מסורת הש״ס

א) [ע״ב], ב) [לעיל ח: ד״ה דאם כן], ג) ר״ל משום ירקא ומתיא,

שינויי נוסחאות

א] ואכתי איכא חד יומא (ש״מ), ב] מעוברת ועיבור שנה שלשים דל (ש״מ), ג] ואנן הוא דלאו אדעתין (ש״מ), ד] חדש. כלומר ובידינו (ש״מ), ה] ואם עיבור שנה של אשתקד עשינו חסר נמצא שהקדמנו (ש״מ), ו] נ״ק מחק תיבת של, ז] מה״ד ופריך ואכתי איכא חד (ש״מ), ח] היתה שנה זו (ש״מ), ט] יומי תראה הלבנה ישנה אחר ראש השנה ג׳ ימים דסדר (ש״מ), י] קדים ראש (ש״מ), יא] וביום ארבע היה המולד הס״ד ואח״כ מה״ד השתא נמי כו׳ כנ״ל. (צ״ק), יב] וקשה לר״י לישני (ש״מ וצ״ק), יג] נ״א י״ח שעי ושית שעה (צ״ק), יד] נ״א ליל ה׳ (צ״ק), טו] נ״א יומא דאין המולד נראה משום כו׳ שעי דבהכי מתוקמא לפי התירוץ דכך פי׳ כו׳ כנ״ל, טז] ה׳ שדי המלאים [תיבת בשביל נמחק] (ש״מ), יז] נ״ל ב׳ וגי׳ נ״ק ובשביל המלאים], יח] דליכא תרי יומי כגון (ש״מ), יט] נ״ל ט״ו, [אבל הנ״ק מקיים את הגי׳ י״ד], כ] נ״א לר״י דקאמר הש״ס השתא נמי מקדים וכו׳ (צ״ק), כא] נ״ק מח״ז, כב] יומי אלמא השתא נמי דייקינן ופי׳ ר״י דלכך (ש״מ), כג] נ״א אפילו לרש״י י״ל דלכך ובנ״ק כתב דשבוש הוא, כד] נ״א השתא (צ״ק), כה] שבת מכסי סיהרא י״ח שעי וליכא (ש״מ), כו] נ״א י״ח או למטה דומיא דרישא, ובנ״ק קיים גרסתינו, כז] הקיבוע בי״ח שעות דהאידנא (ש״מ), כח] ר״י [תיבת רש״י נמחק] (ש״מ), כט] גירסת נ״ק עבדינן בה כו׳ ח׳ מלאים ואפשר כי קאמר ה״נ כו׳,, ל] נ״א וחודש העיבור יתאחר [גי׳ נ״ק ב׳ מלאים יתאחרן], לא] נ״א מכוח העיבור (צ״ק), לב] נ״א שמונה, לג] מאי שנא שלש (ש״מ), לד] נ״א ג׳ [ונ״ק כ׳ שטעות הוא], לה] חסרים ומאחר עתה (ש״מ), לו] המולד בחמש שעות ביום שלפני הקיבוע (ש״מ), לז] נ״א י״ח, לח] רש״ק ה׳ שעי וע״ש, לט] דקאמר נ״ק, מ] לא נ״ק,

שיטה מקובצת

קדים ואתי סיהרא תרי יומי. גליון הקשה הר״ר אלחנן זימנין דמשכחת לה באמצע השנה דקדים ואתי סיהרא טפי מתרי יומי כגון שבאותה שנה היו ח׳ מלאים וד׳ חסרים וחדש אלול לעולם הוא מן החסרין דאמרינן בר״ה (יט:) מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר נמצא שעד אלול היו ח׳ מלאים וג׳ חסרים אוקי שלשה מלאים לבהדי ג׳ חסרים ואשתייר ה׳ מלאים וקדים ואתי סיהרא תרי יומין ופלגא, ויש לומר דהכל תולין עיניהן בקביעות דר״ה אבל בשאר דברים לא מרגישין אינשי כולי האי ואחר שיחסרו אלול יבא ר״ה על מכונו. תוס׳ הרא״ש ז״ל: **כדאמר רב משרשיא כו׳.** גליון. הקשה הר״ר אלחנן אמאי לא מוקי לה אף בשנה פשוטה וכגון שהיתה שנה שלפניה שבעה חסרים וחמשה מלאים ובשנה זו ח׳ מלאים אוקי תרי מלאים לבהדי תרי חסרים דאשתקד שרבו על המלאים וישאר ששה מלאים וד׳ חסרים, והשתא ניחא נמי דליכא אלא חד יומא ולא לקשי מה שהקשה רש״י ז״ל דאיכא יומא ופלגא, וי״ל דלא בעי לאוקמי אלא לפי רוב השנים אחד מלא ואחד חסר, ועוד הקשה אמאי אמרינן במתני׳ דלא נראה לעבר יותר על שמונה הא משכחת לה שיכולין לעבר תשעה כגון שהיו בשנה שלפניה שמונה חסרים וארבע מלאים ואז יכולין לעבר תשעה חדשים דאוקי ד׳ מלאים לבהדי ארבע חסרים דאשתקד שרבו על המלאים וישארו בשנה זו ה׳ מלאים לבהדי ג׳ חסרים ונמצא דלא קדים סיהרא אלא חד יומא דוקא וי״ל דאי אפשר לעשות כן דלא עשו אשתקד ח׳ חסרים אם לא שעשו לתקן לכל הפחות מילוי חדש היתר בשנה שעברה, ועי״ל דלעולם אין לעשות ג׳ מלאים יתר על החסרון אפילו לתקן חסרון של שנה שעברה משום דלא ידעי דמשום תקון שנה שעברה עשו ואתו למעבד כן אפילו כשלא רבו החסרון בשנה שלפניה אבל בשיש עיבור לפניה לא אתי למטעי דהכל יודעים דבשביל חדש העיבור עשו כן א) ורבי שעשה ט׳ חסרין משום מלאים דאשתקד אף שהיתה שנה שלפניה פשוטה שאני התם כיון דאחד מן החסרים היתה תחת חדש העיבור של אותה שנה ולא נשארו כי אם שנים חסרים לתקן מילוי היתר של שנה שעברה: **ועיבור שנה חדש.** כלומר וכגון שעשו חדש של עבור של כ״ט יום וחשיב סדר החדשים ח׳ מלאים וה׳ חסרים תמצא קביעות ר״ה ביום השבת כמו אשתקד והשתא לא קדמית ראיית הלבנה למולד השנה אלא יום אחד והיינו דקא פריך דל ירחא מלא בהדי ירחא חסירא ואכתי איכא חד יומא ואע״ג דזימנין איכא טפי כגון דהוי מולד דאשתקד בע״ש בי״ח שעות ונקבע ר״ה בשבת וכי שדית הכ״א תקפ״ט הוי מולד השתא ביום ה׳ בט״ו תקפ״ט ונראית בו ביום ואתה קבעו בשבת דהא שמנה מעוברות עבדית והשתא קדים תרי יומי לאו פירכא היא דאנן בהכי מוקמינן למתני׳ בדלא קדים אלא חד יומא. לשון רש״י בכת״י: **ועבור שנה חדש.** הקשה מורי הרמ״ר בלא שנה מעוברת ה״מ לשנויי דנמצא ח׳ מלאים ולא קדים סיהרא חדתא אלא חד יומא וכגון שהיה מולד של אשתקד בי׳ שעות ביום ז׳ ונקבע ר״ה בו ביום שדי ד״ח תתע״ו על ז׳ י׳ ונמצא מולד של ר״ה זו בי״ח תתע״ו ולא [נראית] הלבנה עד הלילה דשית שעי מיכסא סיהרא וכי עבדת ח׳ מלאים יהיה קביעת ר״ה ביום ו׳ וא״כ לא תקדים ראיית הלבנה לקביעת ר״ה רק יום א׳ וכה״ג הוצרך לתרץ לפי שיטת התלמוד כדפי׳ ותירץ דהוצרכנו לאוקמ׳ כגון שהמולד בוי״ח דהיינו בער״ה שהרי רב הונא הוצרך לתרץ רישא דמתני׳ דאין פוחתין והוא צריך לפרש כן כדאפרש ואע״ג דלפי תירוץ התלמוד פירש״י דלא מצינו לאוקמ׳ בהכי שהיה המולד של אשתקד בער״ה דא״כ תקדים תרי יומי ראיית הלבנה לקביעת ר״ה הבאה אמר מורי דלא נאמר שיטה זו אלא נוקי כולי שמעתתא בהכי שיהיה המולד דאשתקד בער״ה בוי״ח ומה שהקשה רש״י זימנין דאיכא טפי כו׳ י״ל דלא הקפיד התלמוד אלא שהיא נראית לכל בפומבי כדאיתא בר״ה ואם יארע המולד מו׳ שעות ולמעלה דליכא תו תמני סרי שעי עד הלילה אפילו לא נקבע ר״ה עד יום ג׳ לא חשבינן ליה קדים סיהרא תרי יומי מאחר שאינה נראית ביום המולד לכל וכן אנו צריכין לומר ע״כ שהרי האידנא כשאירע מולד של תשרי שלפני שנה פשוטה בגטר״ד אנו עושים הקביעות ביום ה׳ אע״ג דקדים סיהרא תרי יומי ואין לומר דאין חוששין עתה לקדים סיהרא שהרי מכמה דברים אנו משנים המנהג שהיה בימי אמוראים בזה ודאי אנו מקפידים שהרי הקשה רש״י על מנהג שלנו שאנו דוחים בשביל שלא יבא שביעי של ערבה בשבת שאינו אלא דרבנן ודחיית שופר דאורייתא אין אנו דוחין ויש מתרצים (עי׳ סוכה מג: תוד״ה לא איקלע) דברי תורה אין צריכין חיזוק ודרבנן צריכין חיזוק ודוחק ונראה דלכך אין אנו דוחין מפני שופר דא״כ דזימנין דקדים סיהרא תרי יומי כגון אם יארע המולד בהי״ח שאין ר״ה נקבע ביום ה׳ מפני מולד זקן ולא ביום

(Gemara)

קדים אתי סיהרא תלתא יומי השתא נמי קא קדים אתי תרי יומי כדאמר רב משרשיא כגון שהיתה שנה מעוברת הכא נמי [א]כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת ועיבור שנה חודש דל ירחא מליא בהדי ירחא חסירא ואכתי [א] חד יומא לא אדעתייהו דאינשי עולא אמר לא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה ומאי טעמא קאמר מה טעם אין פוחתים מארבעה חדשים המעוברים בשנה משום [ב]דלא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה מאי שנא תשעה דלא דאם כן מייתרא סיהרא תלתא יומי השתא נמי קא מייתרא תרי יומי כדאמר רב משרשיא כגון שהיתה שנה מעוברת הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת [ב] דל ירחא חסירא בהדי ירחא ומליאה ואכתי איכא חד יומא סברי איתחזויי איתחזי ואנן [ג] לאו אדעתין

במאי

(Rashi)

קדים [אתי] סיהרא. חדתא ג׳ ימים קודם ראש השנה שהמולד ביום ד׳ וראש השנה בשבת ומרנני עלמא בתר רבנן למימר כל מה דבעו עבדי: **כדאמר רב משרשיא.** לקמן [א] גבי עצרת כגון שהיתה שנה מעוברת הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת: **ועיבור שנה חדש.** [ד] ובידינו לעשות חדש של תוספת השנה בין מלא ובין חסר [ה] ואת עיבור של שנה של [ו] אשתקד עשינו חסר ונמצא שהקדמנו תשרי שעבר לפני מולדו כמדת חסרון חדש אחד לפיכך אנו יכולין לאחר תשרי זה כמדת מילוי חדש אחד כדקאמר דל ירחא מליא לבהדי חסירא: [ז] **ואכתי חד יומא.** ואע״ג דיומא ופלגא היא חד יומא קרי ליה. והוא הדין נמי אם היתה [ח] זו מעוברת הוה מצי נמי לתרוצי דנראה לעבר שמונה חדשים והאי דנקט שנה שלפניה משום דלא מיתוקמא מתני׳ בשנה מעוברת דקתני אין פוחתין מד׳ חדשים מעוברין הא בארבעה מעוברים סגי ואי במעוברת פשו להו ט׳ חסירין ובין לרב הונא בין לעולא אפילו שמונה חסירין ליכא לאוקמא אלא במעוברת אבל תשעה לא בפשוטה ולא במעוברת כדלקמן: **לא אדעתייהו דאינשי.** אחד יומא לא תמהי ולא מרנני: **מייתרא סיהרא.** עתיקא שלש יומי [ט] אחר ראש השנה דסדר תולדות החדשים למולד הלבנה אחד מלא ואחד חסר כדפרישית [ב] וכי עבדת תלתא חסירין טפי מקדמת ליה לראש השנה ג׳ יומי: **שהיתה שנה שלפניה.** של אשתקד מעוברת וחדש העיבור שלשים יום ולמנין הלבנה לא הוי אלא כ״ט ופלגא אשתכח דמאחרת לראש השנה פלגא יומא והשתא לא קדים [י] לראש השנה אלא יומא ופלגא וכיון דלא הוו ב׳ שלימים חד קא חשיב ליה והיינו דקא פריך ואכתי איכא חד יומא: **איתחזויי איתחזי.** לבנה לב״ד ואנן הוא דלאו אדעתין למימסר נפשין ולמיחזייה הילכך לא מרנני:

במאי

(Tosafot)

מאי שנא תשעה דלא. דאם כן מקדים סיהרא ג׳ ימים שאם מולד תשרי בתחילת ליל שבת מולד תשרי הבא ביום ד׳ ח׳ שעות וכי עבדינן אחד מלא ואחד חסר נקבע ר״ה בד׳ וכשאנו עושים תשעה מליאים הרי הקביעות מתאחר שלשה ימים ונדחה ר״ה מיום המולד שלשה ימים שהקיבוע יהיה ביום שבת [יא] ומיום ארבע היה המולד השתא נמי קדים תרי יומי שמאחר הקיבוע שני ימים למולד יום ד׳ ויום ה׳ וביום ו׳ יהיה הקיבוע והרי דמקדים תרי יומי דמיום ד׳ תהיה נראה לבנה החדשה וקשה [יב] לרש״י לישני דמשכחת דלא מקדים שני ימים כגון דמולד קיבוע שעבר היה ביום ד׳ [יג] דשית שעי מיכסי סיהרא ולא תראה עד [יד] למחר ביום ה׳ דלא מקדים רק חד [טו] יומא דבהכי מיתוקמא לפי התירוץ דאין המולד נראה ביומו משום דמיכסי סיהרא שית שעי כך פי׳ בקונטרס דפירש הכא נמי כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבור שנה חדש ושדי ה׳ כ״א תקפ״ט ותמצא מולד תשרי ביום ה׳ כ״א שעה ושית שעי מיכסי סיהרא תמצא שלא תראה הלבנה עד ליל ששה (ועיבור שנה חדש) ואין מאחר קיבוע של שנה זו משל אשתקד בשביל העיבור רק ה׳ ימים ולולי ד׳ מליאים היה הקיבוע ביום ה׳ [טז] בשביל [יז] (ה׳) מליאים יתירים על אחד מלא ואחד חסר מתאחר הקיבוע יום חמישי ויום ששי ויקבע ביום שביעי כמו אשתקד והשתא לא קדמה ראיית הלבנה לקיבוע אלא יום אחד ופי׳ בקונטרס ואע״ג דזימנין דאיכא [יח] כגון אם היה המולד דאשתקד בערב שבת בשמונה עשר ונקבע בשבת וכי שדית ה׳ כ״א תקפ״ט תמצא המולד ביום ה׳ [יט] י״ד ונראית הלבנה בו ביום ועתה קבעו בשבת דהא שמונה מליאים עבדת והשתא קדים תרי יומי לאו פירכא היא דאנן בהכי מוקמינן בדלא קדים אלא חד יומא ועוד קשה [כ] לו השתא דקאמר הש״ס מקדים תרי יומי משמע דלעולם לא אירע כן והשתא אנו דוחים בו מולד הבא בגטר״ד ויקבע ביום ה׳ ואיכא תרי יומי וליכא לאחויי דהשתא לא איכפת לן מידא דמכמה דברים אין מנהג שוה למה שהיה בימי האמוראים דבימיהם לא היו דוחין יום אחד מפני ערבה כאשר אנו דוחים דהא ליתא דהא רש״י פי׳ ותירץ [כא] דלכך לא דחו השתא יום ז׳ לקיים מצות שופר משום דא״כ זימנין דאשכחן דמקדים תרי יומי דאירע המולד בהי״ח ונדחה גם למחר משום תרי [ג] שעי ואי דחינו ליה גם ביום ז׳ עד יום א׳ אשתכח דמקדים תרי יומי [כב] השתא נמי דייקינן [כג] ותירץ רש״י דלכך אין אנו תופסין גטר״ד להקדים תרי יומי דלבני בבל מיכסי סיהרא י״ח מחדתא (ושית מעתיקא) כדאי׳ סוף פ׳ קמא דר״ה (דף כ:) ולא הוי מקדים תרי יומי הואיל ולא לכל נראית באותו יום עד למחר וא״ת א״כ מאי קשיא ליה [כד] (תרי) נמי מקדים תרי יומי הלא כשהמולד דאשתקד בתחילת ליל שבת [כה] האידנא בד׳ ח׳ שעי וליכא הקדמה ב׳ יומי וי״ל דמשמע ליה דהמולד דאשתקד היה ביום ו׳ י״ח או למטה דומיא דרישא דאין פוחתין מד׳ חדשים מעוברין וח׳ חסירים דבכך תתפרש לרב הונא וכן מפרש לה לעולא בסמוך ולא משכחת פירושו של עולא דח׳ חסירים עבדינן רק בכהאי גוונא שמולד דאשתקד היה מיום שלפני הקיבוע הילכך משמע ליה לרב הונא דסיפא נמי מיירי בהכי שהמולד דאשתקד קדם ליום הקיבוע בו׳ [כו] י״ח הילכך האידנא המולד ביום ארבעה ב׳ שעות דכי נמי מיכסי שמונה עשר שעות תראה ביום רביעי וניחא השתא להא אמאי לא שני דאשתקד היה המולד בו׳ י׳ שעות דמשמע ליה דומיא דסיפא דהמולד ביום שלפני הקיבוע ואם תאמר למאי דפרשינן דלא תפסין למקדים סיהרא אם לא קדם י״ח שעה מאי קאמר בתחילת הסוגיא השתא קדים תרי יומי כי עבדינן שני מלאים יתירים על כסדרן ומאי קאמר הלא יכול להיות דבשני מלאים היה המולד לתשעה שעות דלכל אותו יום לא תראה לבני בבל וי״ל דפריך מקדים תרי יומי היכא מיהא דלאשתקד אירע המולד ביום שלפני הקיבוע [כז] [ביום ו׳ שעה דהאידנא יארע ביום הקיבוע דכי נמי תתכסה י״ח תראה אחר כך.[כח] רש״י]: **הכא** נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת. באותה שנה קיימינן והוה ליה למימר דהשנה מעוברת ולכך עבדינן [כט] בח׳ מלאים כי הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת פירוש שנה זו שעשינו בה ח׳ מליאים ואם לא היה העיבור אם אשתקד היה הקיבוע והמולד בשבת יהיה הקיבוע השנה זו אם יהיו כסדרן ביום רביעי (שבו המולד) וכשמוסיפין [ל] מליאים יתאחר עוד יום אחד עד יום שביעי [אבל [לא] בעיבור] המולד אירע ביום ה׳ כ״א שעות ולא נראה עד יום ששי הרי דלא מקדים רק חד יומא: **מחד** יומא לא אדעתא דאינשי. משמע דעבדי השתא ח׳ מליאין היכא דליכא מקדים רק מחד יומא וקשה האידנא דאנו דוחים גטר״ד משום דבשנה הבאה יהיה בו׳ י״ח ויקבע ביום שני ואיכא ששה ימים ונעשה [לב] שני מליאים ואכתי ליכא אלא חד יומא וצ״ל דלא רצו לתקן אותם שסדרו לנו עיבורים וקביעות שיאריכו בשום פעם השנה יותר מז׳ מליאים: **מאי** [לג] טעמא שלש חסירים דלא. דאם כן מייתרא סיהרא ג׳ יומי דבכסדרן יארע הקיבוע ביום המולד ביום ד׳ ובשביל ג׳ חסירים בגרי משתא שלש יומי ויקבע ביום א׳ תרי נמי מייתרא [לד] ב׳ יומי ויהיה הקיבוע ביום שני: **כגון** שהיתה שנה שלפניה מעוברת. ועיבור שנה שלשים ונמצא הקיבוע היה ראוי להיות ביום שני ובשביל הח׳ חסירים [לה] יתאחר עתה בשביל חדש העיבור שהוא משלשים יום שני ימים יותר ויהיה ביום רביעי והמולד יהיה בחמישי כ״א שעות והיינו הא דפריך אכתי איכא חד יומא ואי קשיא תרי יומי נמי איכא דשית שעי מיכסי ולא תראה עד יום ששי תשובה לדבר דמיירי דאשתקד היה המולד [לו] ה׳ שעי ביום שלפני הקיבוע דכי תשים ה׳ כ״א תקפ״ט יהיה המולד [לח] (ט׳ שעי) מיום ויכולה לראות ביום ה׳ לבני ארץ ישראל ואין זה מקדים רק חד יומא אבל ודאי אם אשתקד היה המולד בתחלת השבת שהשנה יהיה ביום ה׳ כ״א שעות ולא תראה באותו יום אז לא נעשה ח׳ חסירים דא״כ מייתר סיהרא שני יומי וא״ת ונהי דלרב הונא דסיפא קאמר[לט] לא נראה לעבר יתר על ח׳ הא ח׳ עבדינן ולא[מ] משכחינן אלא בשנה מעוברת והיכא דלא נראית כלל ביום ה׳ עד יום ו׳ ארישא דמתני׳ אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברים זקוק הוא לפרש כעולא משום דלאין מחסרין יותר מח׳ הא שמונה עבדינן והיינו היכא דנראית ביום ה׳ עצמו דאשתקד קודם המולד לקיבוע א״כ הוי לגלדין י״ל דתנא דמתני׳ נחת לאורויי לן כל מה שיכולין אנו לעשות החדשים מכסדרן תנא ברישא דשמונה חסירים עבדינן אם אשתקד קדם המולד לקיבוע וסיפא תנא דח׳ מליאים עבדינן אם לא קדם אשתקד מולד ליום קיבועו ולמאי דפרישית לעיל מיתוקמא רישא וסיפא בחד גוונא:

שני

עין משפט נר מצוה

טז א מיי׳ פ״ח מהלכות קדוש החדש הל׳ ח:

יז ב מיי׳ שם הלכה ו:

רבינו גרשום

גמ׳ דאם כן] קדים ואתי סיהרא. מולד לבנה של תשרי [מקדים לבוא] ג׳ ימים קודם ר״ה. כיצד דלעולם אין חודשה של לבנה פחותה מכ״ט יום ומחצה ותשצ״ג חלקים וכי עבדינן לחדשים חד מכ״ט וחד מל׳ נשווה המולד לעולם לב׳ חדשים דשקיל [האי] חצי יום דל׳ ושדי ליה לההוא דכ״ט וכי הוו כולהו כסדרן אתי מולד תשרי בזמנו בר״ה ואי עבדי ט׳ מלאים פיישין ו׳ חצאי ימים ג׳ ימים דליכא למישדינהו כלפי חסרים ואתי מולד [תשרי] ג׳ ימים קודם ר״ה: **השתא נמי.** כי [הוו] ח׳ מלאים הוו ד׳ מלאים יותר מחסרים וקדים [נמי] תרי יומי: **כדאמר רב משרשיא.** לקמן כגון שהיתה מעוברת [כו׳] ועיבור שנה שעברה כ״ט יום דל מהני ד׳ מלאים חד מלא לבהדי ההוא חסר דהיינו חודש העבור: **אכתי איכא חד יומא.** שלם ועוד יותר [מקדים ואתי סהרא חד יומא] חד יומא לאו אדעתייהו דאינשי. הואיל ולאלתר שנראה [הירח] הוא מתכסה ואינהו לאו אדעתייהו דאכתי לא הוי מולד: [דאי עבדינן ט׳ חסירין **מיתרח סיהרא תלתא יומי.** שג׳ ימים של ו׳ חסירין שנחסר מימי הלבנה שלהן ישהה המולד לבוא מאחר ר״ה ג׳ ימים: **השתא נמי.** כי הוו ח׳ חסירין מיתרח תרי יומי משום הני ד׳ חסירין דהוו טפי מן מליאין: **עיבור שנה שלשים** טול עתה מילוי של חדש עיבור ותן לאחד מן החסירים **אכתי איכא חד יומא** דחיסרון ומיתרח סיהרא סברי כו׳:

שיטה מקובצת (המשך)

ו׳ משום תרי שבי בהדי הדדי ואי דחינן נמי יום שבת מקדים סיהרא תרי יומי אלמא קפדינן האידנא בהכי וא״כ אם יארע המולד בגטר״ד היאך אנו דוחין הקביעות עד יום ה׳ אלא ודאי כיון דאין הלבנה נראית ביום ג׳ לבני בבל דלהם מכסי סיהרא חדתא י״ח שעי לא חשבינן ליה כקדים סיהרא תרי יומי. תוס׳: **מיתרח סיהרא.** סיהרא חדתא מתאחר וחבירו (שבת קלו.) אי אתרחיתו ל״א מייתרא סיהרא עתיקא כלומר משתהא ג׳ ימים אחר ר״ה: **כגון שהיתה שנה שלפניה.** כלומר שנה שלפני תשרי זה דהיינו שעשינו בה ח׳ חסרים היתה מעוברת ועשינו חדש העיבור שלשים יום ואם היו כולם אחד חסר ואחד מלא בשנה פשוטה אם היה המולד והקביעות של אשתקד בשבת יהיה השתא המולד והקביעות ביום ד׳ ומפני חדש העיבור שהוא מל׳ יום ניתוסף השנה ב׳ ימים והקביעות ביום ו׳ והמולד ביום ה׳ מפני שצריך להשליך על המולד של אשתקד מפני העיבור הכ״א תקפ״ט וכי עבדינן ח׳ חסרים מתמעטת השנה ב׳ ימים ויהיה הקביעות ביום ד׳ ולא מיתרח סיהרא אלא חד יומא וא״ת והלא לא נראית ביום ה׳ עד ליל ו׳ דמכסי סיהרא שית שעי תשובה לדבר דמוקמינן לה שהמולד חל אשתקד בוי״ח והקביעות ביום השבת שדי הכ״א תקפ״ט על וי״ח ותמצא המולד של שנה זו ביום ה׳ בט״ו שעות ותקפ״ט חלקים ויהיה נראית לבני א״י ביום ה׳ ובכה״ג קאמר דעבדינן ח׳ חסרים. תוס׳: רש״י ז״ל רש״י במהדורא קמא וקא פריך השתא נמי כי עבדינן ליה ח׳ מעוברין קדים מולד לבנה תרי יומי דאוקי ארבע׳ חדשים החסרים נגד ח׳ חדשים מעוברים ונשתיירו ד׳ חדשים מלאים דבכל ירחא איכא פלגא דיומי טפי שאין חדשה של לבנה פחות מכ״ט יום וחצי נמצא דמייתרי לארבע׳ חדשים תרי יומי וקבוע דר״ה להוי בששי בשבת דהיינו תרי יומי דקדים מולדה של לבנה שחל להיות בח׳ שעות ביום ד׳ ומרננין עלמא: כדאמר רב משרשיא. לקמן גבי עצרת כגון שהיתה שנה מעוברת הכא נמי כגון שהיתה שנה שלפניה של אשתקד מעוברת דשנה של תשרי זה המאוחר אחר המולד דהיינו אותה שנה שעשינו בה ח׳ מלאים היתה מעוברת וקרי לה אשתקד דניסן ראש השנה לחדשים וקודם ניסן עשינו שני אדרים ותשרי הבא הוי ר״ה ושדי הכ״א תקפ״ט שיש בין מולד למולד בשנה מעוברת תמצא מולד תשרי יום ה׳ בשבת בכ״א שעות ותקפ״ט חלקים ולא נראה הלבנה עד ליל ששי דמכסיא הני תלת שעי של יום ועבור השנה חדש חדש העבור ב) כ״ט יום וחצי וקא מדחי לקמיה קביעות ר״ה יומא ופלגא וחשוב סדר י״ג חדשים ח׳ מלאים וה׳ חסרים תמצא קביעות ר״ה כמו אשתקד, ואוקי ה׳ חסרים לבהדי ה׳ מלאים ונשתיירו ג׳ מלאים ואיכא בכל חדש פלגא יומא טפי על סדרי החדשים דהיינו יום וחצי דקדים מולד הלבנה לקביעות ר״ה והאי חצי יום לא חשיב ליה דהא קבעי׳ ר״ה בשבת והלבנה נראית בששי בשבת דהשתא לא קדמה ראייתה לר״ה אלא יום אחד, והיינו דקא פריך דל ירחא מליא לבהדי ירחא חסירא כלומר אוקי ה׳ מלאים לבהדי ה׳ חסרים ואכתי איכא חד יומא כדפרשית ואע״ג דפלגא יומא איכא טפי לא חשיב ליה כיון דקביעות דר״ה בתחילת היום: דא״כ דעבדינן ט׳ חסרים הוי ליה ג׳ חסרים כנגד ג׳ מלאים מן ששה חסרים מחסרין שלשה ימים מכל חדש חצי יום נמצא שלבנה ישנה נכנסת בתוך החדשה שלשה ימים דמקדמינן ועבדינן ר״ה ג׳ ימים מכל חדש קודם מולד הלבנה דלא נראית הלבנה עד בארבע בשבת בח׳ שעות ותתע״ו חלקים וקבעינן ר״ה ג׳ ימים קודם ומרננין עלמא בתר רבנן: **שהיתה שנה שלפניה.** של אשתקד מעוברת וחדש העיבור מלא משלשים יום ולמנין הלבנה לא הוי אלא [כ״ט יום] וחצי ושדי האי יומא פלגא לחד מהני חדשים חסרים לשוייה בסדר החדשים ואשתכח דלא קדמינן לר״ה למולד הלבנה אלא יום וחצי דאוקי ה׳ חסרים בהדי ה׳ מלאים ואשתיירו ג׳ חדשים חסרים דבצרינן להו מאורחייהו פלגא דיומא מכל ירחא דהיינו יומא ופלגא דקדים ר״ה לראיית הלבנה וכיון דלא הוי תרי שלמים חד קחשיב ליה והיינו דקא פריך איכא חד יומא וקשיא לי דכי דייקינן כה״ג כדפרשית לעיל איכא למפרך אכתי תרי יומי [איכא] שדי הכ״א תקפ״ט על מולד לבנה של אשתקד דאיתרמי בתחילת ליל שבת דנמצא מולד זה בחמישי בכ״א שעות והלבנה לא נראית עד ליל ששי בשבת דמתכסי שית שעי ובסידור החדשים ה׳ מלאים וה׳ חסרים איתרמי ר״ה ביום רביעי אתחזי הלבנה כו׳ [לא כתבתי יותר כי הספר היה מוטעה] [הוא לשון הרב״א]: **סד״ה כדאמר רב משרשיא. מעוברת.** שנה שלפני תשרי זה המאוחר אחר המולד דהיינו אותה שעשינו בה שמונה מלאים היתה מעוברת ושדי הכ״א תקפ״ט ה׳ ימים כ״א שעות תקפ״ט חלקים שיש בין מולד למולד בשנה מעוברת ותמצא מולד תשרי ביום ה׳ כ״א שעה ושית שעי מכסי סיהרא חדתא נמצא שלא תראה הלבנה עד ליל ששי בשבת: **סד״ה ואכתי חד יומא כו׳ בדלקמן.** גליון. וא״ת והא אמרינן לקמן דרבי עשה חסרים בשנת עיבור, וי״ל דרבי עשה כדי לתקן שנה שעברה אבל אם היתה שנה שעברה כתקנה לא עבדינן תשעה חסרים דקדים ואתי סיהרא תרי יומי ופלגא. הרא״ש ז״ל:

א) הוא לקמן סוף עמוד ב׳. ב) נראה דצ״ל ועיבור השנה חודש העיבור כ״ט יום ולמנין הלבנה הוא כ״ט יום וחצי וקא מדחי כו׳.

במאי קמיפלגי בעיבור שנה (א)דתניא [א]כמה עיבור שנה ל' רשב"ג אומר חודש מיתיבי [ב]אין עצרת חלה אלא ביום הנף ואין ר"ה חלה אלא או ביום הנף או לאור עיבורו בשלמא לעולא דשמונה חסירין עבדינן מעוברין לא עבדינן משכחת לה שניהן א] חסר ביום הנף אחד מלא ואחד חסר לאור עיבורו אלא לרב הונא דאמר עבדינן מעוברין הא זימנין דמשכחת ב] לאור אור עיבורו אמר לך רב הונא ולעולא מי ניחא שמונה הוא דלא עבדינן הא שבעה עבדינן (א) ג] שבעה זימנין דלא עבדינן בסיתוא ועבדינן בקייטא ד] והא הוה לאור אור עיבורו אלא הא מני אחרים היא [ג]דתניא אחרים אומרים ה] [ב]אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לר"ה אלא ארבעה ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה סוף סוף לאחרים ביום הנף לא משכחת לה א"ר משרשיא כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבור שנה ל' יום דל ירחא לבהדי ירחא ו] דמשכחת לה ביום הנף א"ל רב אדא בר אהבה לרבא אחרים מנינא אתא לאשמועינן הא קמ"ל דלא בעינן מצוה לקדש ע"פ הראיה מתקיף לה רבינא והאיכא יומא דשעי ויומא דתלתין שני כיון דליתיה בכל שתא לא קא חשיב ואף שמואל סבר לה כרב הונא דאמר שמואל [ג]אין שנת לבנה פחותה משלש מאות וחמשים ושתים יום ולא יתירה על שלש מאות וחמשים וששה יום הא כיצד שניהם מלאין ששה שניהם חסירין שנים אחד מלא ואחד חסר ארבעה מיתיבי[ד] הריני נזיר כימות החמה ז] [ד]מונה נזירות (ה) ג' מאות וששים וחמשה ימים כמנין ימות החמה כימות הלבנה ח] מונה נזירות ג' מאות וחמשים וארבעה ימים כמנין ימות הלבנה ואם איתא זימנין דמשכחת לה ששה[ה] [ה]בנדרים הלך ט] אחר לשון בני אדם ורוב שנים ואף רבי סבר לה כרב הונא דתניא מעשה ועשה רבי י] (כרב הונא) תשעה חסירים ונראה חודש בזמנו והיה רבי תמיה ואומר עשינו תשעה חסירין ונראה חודש בזמנו אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא שנה מעוברת היתה ועיבור

רש"י

במאי קמיפלגי. רב הונא דמוקי למתני' בתרתי מילי סבר לה כרשב"ג דזימנין כ"ט וזימנין שלשים והכי מיפרשא מתני' אין פוחתין מד' חדשים מעוברין דלא עבדינן טפי מח' חסירין הא ח' חסירין עבדינן ולא משכחת לה אלא במעוברת ועיבורה ל' וכדעולא ולא נראה לעבר יותר על שמונה הא שמונה מליאין עבדינן ובמעוברת ועיבורה כ"ט וכדלעיל והיינו כרבן שמעון יא] ועולא סבר לה כת"ק דלעולם שלשים הלכך לא מיתוקמא מתני' אלא בחד טעמא ולא נראה לחסר יותר מח' קתני הא ח' עבדין ובמעוברת ועיבורה שלשים אבל לעבר אפילו יב] ח' מליאין נמי לא עבדינן דקדים סיהרא שני יומי (ב) יג] דמעוברת ועיבורה כ"ט ליכא לאוקומיה כרב הונא דאין עיבור שנה בציר משלשים: **אלא ביום הנף.** באותו יום שאירע בו ט"ז בניסן לפי שבט"ז בניסן אנו מתחילין למנות חמשים יד] טו] ויום חמשים טז] איקלע ביום ראשון להתחלת המנין דיום מ"ט הוי סוף שבת שביעית וביום חמשים מתחיל השבוע: **ואין ר"ה כו' או לאור עיבורו.** לאור עיבורו של ניסן ביום שאירע בו ל"א של ניסן כגון אם (ג) ניסן בא' בשבת הוי אור עיבורו שלישי בשבת להכי קרי ליה יז] אור עיבורו שהוא לילה שבו מתעבר החדש כשעושים ר"ח יום ל"א הוי חדש שעבר מעובר: **שניהם חסירין.** כסליו וסיון יח] וכיון דהוו להו ד' חסירין בסתווא וד' חסירים בקייטא הוי ר"ה ביום הנף דהא אידנא עבדינן לעולם חדשי ימות החמה כסדרן ויש לנו סימן קבוע א"ת ב"ש ג"ר לשלישי של פסח הוי ר"ה דהיינו לאור עיבורו וכי עבד חד חסר טפי מקדמת ליה לר"ה חד יומא דהיינו ליום הנף אלא לרב הונא דאמר מעוברין נמי עבדינן הא כיון יט] (ד) דעבדינן בימות החמה ד' מליאין מאחרת לר"ה חד יומא דה"ל לאור אור עיבורו של ניסן ליום רביעי של פסח: **הא שבעה עבדינן.** אפילו לעולא דהא דלא עבדינן שמנה מליאין משום דקדים אתי סיהרא תרי יומי אבל שבעה דלא קדים אלא חד יומא עבדינן והא זמנין כ] [דלא] עבדינן בסתווא ועבדינא לחדשי החורף כסדרן ומעברינא ליה בקייטא ועבדינן ד' מלאים וה"ל נמי לאור אור עיבורו: **אלא.** הא דקתני לעולם לאור עיבורו ולא יותר אחרים הוא דלית להו מליאין וחסירין לדידהו כא] כל החדשים [כולהו] כסדרן: **אלא ארבעה ימים.** אם אירע ר"ה ביום ראשון יבא לשנה הבאה ליום חמישי דהיינו כולהו כסדרן: **ביום הנף לא משכחת לה.** דהא בכסדרן מקלע לאור עיבורו: **דל ירחא.** דקייטא כב] ועביד ליה חסר לבהדי ירחא דעיבור דעבדת ליה מלא דכי היכי דעבדינן שבט ואדר הראשון מליאין ביחד עבדינן נמי ניסן ואייר חסירין יחד דהא אמרינן אם היתה שנה מעוברת חמשה וכיון דעיבור שנה שלשים אי לא עבדינן תרי חסירין בהדי הדדי הוו להו שיתא כג] בין ראש השנה לר"ה דהא כי מוספת חד חדש מלא על ירחי שתא מאחרת ליה לר"ה תרי יומי הילכך כד] הוו להו בקייטא ארבע חסירין ומיקלע ביום הנף: **אחרים מנינא אתא לאשמועינן.** בתמיה. כיון דכסדרן אית להו פשיטא דאין בין זה לזה אלא ארבעה והכי איבעי להו למימר אין מעברין את החדש כה] לצורך וממילא ידענא דאין בין זה לזה אלא ארבעה: כו] **[הא קמשמע לן].** אי הוה אמרי אין מעברין את החדש לצורך הוה אמינא ה"מ בחדש שנראה בזמנו אבל היכא דלא אתו סהדי ביום שלשים ע"כ תעברהו משום דמצוה לקדש על פי עדים: **קמ"ל כו'.** דהכי משמע דהאי סימנא נקוט בידך ארבעה ימים בין זה לזה ואפילו לא נראית הלבנה: **והאיכא יומא דשעי.** כלומר נהי נמי דבתר כז] מולדות הלבנה אזלי אחרים מיהו זימנין דאיכא חמשה ימים בשנה פשוטה בין פסח לפסח דהא איכא יומא דשעי דלשלש שנים טפי חד יומא טופיינא דבין מולד זה למולד שנה הבאה איכא ארבעה ימים ושמונה שעות ותתע"ו חלקים לא לשלש שנים לכל שנה שמונה שעות תמלא יום אחד: **ויומא דתלתין שנין.** שהרי מן התתע"ו (ה) לא תתס"ד מכל תתע"ו תמלא יום לשלשים שנה שהרי תתר"ף חלקים בשעה חשוב חמשה תתס"ד כח] ארבע שעות הרי לשלשים תתס"ד כ"ד שעות שהן יום אחד: **ואף שמואל סבר להא דרב הונא.** דשמונה מליאין נמי עבדינן: **שניהם מליאים.** כט] שניהם מן החסירין ל] (שנים) כגון מרחשון ואייר אם תעשה מליאים נמצאת שנה עודפת שני ימים על כסדרן והרי היא שנ"ו: **שניהם חסירין.** שנים מן המליאין כגון כסליו וסיון אם תעשה חסירין נמצאת שנה חסירה שני ימים מכסדרן והרי היא שנ"ב וכסדרן שנ"ד אלמא עבדינן תמניא מליאין: **הריני נזיר כימות החמה.** לא] (או) שאמר כמנין ימות החמה מונה נזירות שס"ה: **ואף רבי סבר לה כרב הונא.** דאמר עבדינן שמונה מליאים: **ונראה חדש.** לבנה תשרי בזמנו ביום קביעות ראש השנה: **והיה רבי תמה.** לפי שהיה לב] (ו) לאחר הלבנה שלשה ימים שהרי הקדימו הקביעות שלשה ימים:

תוספות

שני חסירים ליום הנף. ט"ז בניסן אחד מלא ואחד חסר לאור עיבורו פי' ליל שאחר עיבורו לג] (דעיבורו) דהיינו ליום ל"א דיום ל"א בניסן הוא באותו יום שאירע בו י"ז בניסן שהוא יום ג' לפסח: **סוף** סוף לאחרים ביום הנף לא משכחת לה כו'. כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבורה שלשים וכיון דעשינו עיבור שנה משלשים יום יש לנו לחסר חדש אחד מהשלימים של הקיץ לכך אשכחן ביום הנף: **מעשה** ועשה רבי ט' חסרים ונראה חדש בזמנו. מולד תשרי ביום קביעות השנה והיה רבי תמיה היאך עשינו ט' חסרים ונראה חדש בזמנו פי' רבי סבור דקיבוע ומולד דאשתקד היה ביום ז' ועשה ט' חסרים והוקבע שנה ביום א' ועל כן היה תמיה לפי מה שסבור דאשתקד הקיבוע והמולד ביום ז' א"כ השנה לא היה בדין עד יום ד' דלא תראה הלבנה ג' ימים אחר הקיבוע אמר לפניו ר"ש בנו שמא שנה מעוברת היתה ועיבור שנה שלשים ואשתקד עשינו שניהם מלאים דל תלתא בהדי תלתא וקם ליה אדוכתיה פי' שנה מעוברת היתה שנה זו שעשינו הט' חסרים ודאי אשתקד היה הקיבוע ביום לד] ז' וע"י שעשינו שנה זו מעוברת ועיבור שנה שלשים היה בדין שיתאחר לה] השנה הקיבוע משל אשתקד ו' לו] ימים ויקבע ביום ד' וע"י שעשה רבי שלש חסרים הוקבע השנה ביום א' ואשתקד עשינו שניהם מלאים וקדים המולד לקיבוע דאשתקד שני ימים ואירע המולד דאשתקד ליום ג' וכי שדית ה' כ"א תקפ"ט דהוי המולד השתא ביום ראשון ולכך נראה עתה ביום הקיבוע ולכאורה אשתקד קדים המולד מיום

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ד מהל' קדוש החדש הל' יז:
יט ב מיי' שם פ"ח הלכה ז:
כ ג מיי' שם פ"ו הל' ד ופ"ח הלכה ו ועי' שם:
כא ד מיי' פ"ג מהלכות נזירות הלכה ז:
ה [מיי' פ"ט מהל' נדרים הל' א טוש"ע יו"ד סי' ריז סעי' א]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הא שבעה עבדינן הא זימנין: (ב) רש"י ד"ה במאי קמיפלגי וכו' ובמעוברת ועיבורה כ"ט: (ג) ד"ה ואין ר"ה וכו' כגון אם ר"ח ניסן: (ד) ד"ה שניהם וכו' כיון דעבדת בימות החמה חד טפי מלאים מאחרת לר"ה: (ה) ד"ה ויומא דתלתין וכו' התתע"ו חלקים לא תתס"ד: (ו) ד"ה והיה רבי וכו' שהיה ראוי לאחר ג' ימים:

גליון הש"ס

גמ' שס"ה ימים כמנין ימות החמה. עיין טורי אבן ר"ה דף יב ע"ב ד"ה המולד:

מוסף רש"י

כמה עיבור שנה. ימי אדר הראשון שאותו עושין עיבור לשנה (ר"ה יט:). **חודש.** כ"ט ימים (סנהדרין יא.). **אחרים היא.** דאמרי לעולם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר כסדר מולד הלבנה שמתחדשת לעולם בסוף כ"ט ימים ומחצה, שהן חמשים ותשעה לשני חדשים (ר"ה כ.). **אלא ארבעה ימים בלבד.** אם נקבע עכשיו באחד בשבת יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת, שזה חשבון שנים עשר חדש אחד מלא ואחד חסר עולה לשנ"ד ימים, והשלש מאות וחמשים כולם שבועים, נמצא נדחה להלן ארבעה ימים (שם, וכעי"ז שם ו: ושבת פז: וסוכה נד:). **ואם היתה שנה מעוברת חמשה.** דקסבר חודש העיבור לעולם חסר, עשרים ושמונה ימים שלו ארבעה שבועות, נמצא יום אחד יתר, תנהו על ארבעה ימים שבשנה פשוטה הרי חמשה (סוכה שם, וכעי"ז שבת שם ור"ה שם ושם).

שינויי נוסחאות

א] שניהן חסרים ביום (ש"מ), ב] דמשכחת לה לאור (ש"מ), ג] תיבת שבעה נמחק (ש"מ), ד] בקייטא והוה ליה לאור (ש"מ), ה] אומרים. נ"א אין בין פסח לפסח ואין בין עצרת כו' (ש"מ), ו] ירחא ומשכחת לה [אות ד' נמחק] (ש"מ), ז] כימות החמה כמנין ימות החמה מונה (ש"מ), ח] כימות הלבנה כמנין ימות הלבנה מונה (ש"מ), ט] בנדרים הלך אחר רוב שנים כצ"ל [והשאר נמחק] (ש"מ), י] מעשה ועשה רבי ט' חסרים כצ"ל [והשאר נמחק] (ש"מ), יא] שמעון בן גמליאל ועולא (ש"מ), יב] צ"ל ז' (צ"ק), יג] דבמעוברת ועיבורה (ש"מ), יד] חמשים יום ויום (ש"מ), טו] חמשים יום ואיקלע ביום (צ"ק), טז] חמשים מקלע ביום ראשון (ש"מ), יז] ליה. נ"א ליל שלשים ואחד אור כו' (ש"מ), יח] כסלו וסיון דהוו להו ד' חסרים כנ"ל (ש"מ), יט] כיון דעבדת בימות החמה ד' מלאים כנ"ל (ש"מ), כ] זמנין דלא עבדינן בסיתווא ועבדינן לחדשי (ש"מ), כא] לדידהו לעולם כל (ש"מ), כב] דקייטא דעביד ליה (ש"מ), כג] שיתא יומי בין (ש"מ), כד] הילכך עבדינן בקייטא [תיבות הוו להו נמחק] (ש"מ), כה] החדש אלא לצורך (ש"מ), כו] הא קמ"ל אי תנא אין מעברין את החדש אלא לצורך כו' [ותיבות הוה אמרי נמחק] (ש"מ), כז] בדפו"ר תולדות, כח] תתס"ד ותמצא ארבע (ש"מ), כט] שנים מן החסירין (ש"מ וכ"ה בצ"ק), ל] תיבת שנים נמחק (ש"מ), לא] בדפו"ר ליתא תיבת או ולפי גירסת הש"מ הוא מובן, לב] שהיה להם לאחר (ש"מ), לג] צ"ל דעיבורו היינו יום שלשים ואחר עיבורו היינו יום ל"א ויום ל"א בניסן כו' (צ"ק), לד] צ"ל ה' (צ"ק), לה] בשנה זו (צ"ק), לו] ז' (צ"ק),

מסורת הש"ס

א) סנהדרין יא. ר"ה יט:, ב) [תוספ' פ"א ה"ד], ג) סוכה נד: ר"ה ו: כ. [תוספתא פ"א ה"ד שבת פז:], ד) נזיר ח: ע"ש תוספתא נזיר פ"א ה"ג, ה) [נדרים ל: וש"נ],

רבינו גרשום

במאי קא מיפלגי. רב הונא ועולא רב הונא כרבן שמעון בן גמליאל: **אין עצרת חלה אלא ביום הנף.** ביום הנפת העומר דכתיב ביה ממחרת השבת יניפנו הכהן. לעולם מיום הנף ועד עצרת מ"ט יום דהיינו ז' שבועות ובהתחלת שבוע ח' הוי עצרת דהיינו יום נ' ואותו יום נ' חל ביום הנף]: **או לאור עבורו** למחרתו לאור אותו לילה שעבר יום הנף: ואית דאמרי לאור עיבורו של ניסן דהיינו יום ל"א ואותו יום ל"א הוא ביום מחרתו של יום הנף: **שניהם חסירין.** אייר וסיון ביום הנף: דאי עבדינן ח' חסירין עבדינן ד' בסיתוא מרחשוון וכסלו [וטבת ואדר. וד'] בקייטא אייר סיון כנגד מרחשוון וכסלו] תמוז ואלול כנגד טבת ואדר. והאי דקאמר שניהם חסירין (אאייר) {אאדר} וסיון קאמר משום דלא רגילי כל שתא למיהוי תרוייהו חסר והוי ר"ה ביום (הא') [הנף]. כיצד היה ר"ח ניסן ביום השבת נמצא יום הנף דהוא יום ט"ז באחד בשבת ונמצא ר"ח אייר ביום א' וב' ור"ח סיון ביום ג' תמוז יום ד' אב יום ה' אלול ו' ד' דאב היה מלא נמצא היה ר"ה ביום הנף דהוא יום א': **אחד מלא ואחד חסר לאור עיבורו.** דאייתר ליה יום אחד [דחדש ג' מלא. הא זימנין דמשכחת לה ר"ה לאור אור עיבורו ביום ג' לאחר הנף. כיצד משום דכיון דאמרינן ד' מלאין אייתר ליה עוד יומא חד: **שמונה הוא דלא עבדינן** מעוברין אבל ז' מעוברין עבדינן. זימנין דלא עבדיניה בסיתוא לחדש רביעי דלא עבדו בסיתוא אלא ג' מליאין ועבדי בקייטא ד' מליאין והוה ליה לאור אור עיבורו כדאמרן לעיל]: **אלא הא ברייתא מני** דאין ר"ה חלה אלא או ביום הנף או לאור עיבורו: **אחרים הוא.** דסבירא להו דלעולם אחד מלא ואחד חסר דהוו להו שנ"ד ימים ש"נ נפקי כולהו ז' ז' פשו להו ד' ימים והני נינהו דבין ר"ה לר"ה ואם היתה שנה מעוברת חמשה היינו לטעמא [דמאן] דאמר עיבור שנה חדש כ"ט יום דפש על ז' ז' חד יומא אבל לטעמא [דמאן] דאמר עבור שנה שלשים פשו להו תרי יומי והוי בין ר"ה לר"ה ו' ימים והאי דקאמרי אחרים חמשה דבציר מחמשה לא הוי לדברי הכל: **[סוף סוף לאחרים** לאור עיבורו משכחת לה דכיון דסבירא ליה דכסידרן הא אמרינן לעיל אחד מלא ואחד חסר לאור עיבורו. אבל יום הנף לאחרים לא משכחת]: **כגון שהיתה שנה מעוברת ועיבור [שנה] שלו שלושים דל ירחא לבהדי ירחא.** כלומר כיון דאדר הראשון (חד) [הוי] מלא צריך אתה לחסר כנגדו ניסן דחסרון דאדר השני הוא כנגד אב שהוא מלא לפיכך צריך לחסר ניסן מפני אדר הראשון שהוא מלא והשתא הוו להו בקייטא ד' חסירין הילכך ר"ה ביום הנף [כדתרצינן לעיל שניהם חסירין ביום הנף]: **אחרים מנינא אתא לאשמועינן.** כלומר לימא דלעולם הוו כסידרן וממילא ידעינן דאין בין ר"ה כו': **הא קמ"ל דלא בעינן מצוה** לקדש ע"פ הראיה. להמתין עד שיבואו עדים אלא בתר חושבנא אזלינן ולעולם אין בין ר"ה וכו': **[ולאחרים הא איכא יומא דשעי.** דשתי ידות שעה של כל חדש עולין לח' שעות ולשלש שנים עולין אותן שעות ליום וע"ג חלקים לכל חדש עולין לתתע"ו חלקים לשנה ואותן תתע"ו טול מהן י"ב חלקים נשתיירו תתס"ד ולל' שנים נעשו תתס"ד יום אחד והיינו ויומא דתלתין שנין: **הא כיצד שניהן מליאין.** מרחשון ואייר שנ"ו דכיון דאמרינן דכי הוו ו' מליאין ו' חסירין הויא שתא שנ"ד ימים ש"מ דכי הוו ח' מליאין הויא שנ"ו ימים ואם הוו ח' חסירין הויא שנ"ב אלמא סבירא ליה לשמואל דעבדין בין ח' מעוברין בין ח' חסירין כרב הונא ורב הונא סבירא ליה דעבדינן בין ח' מעוברין בין ח' חסירין כשמואל אבל עולא לא סבירא ליה למעבד ח' מעוברין כלל: **הריני נזיר.** הרי עלי נזירות של ל' יום כסתם נזירות מונה שס"ה נזירות כמנין ימות החמה לפי חשבון ד' תקופות ד' פעמים צ"א יום וז' שעות ומחצה הן שס"ה יום: **שנ"ד יום** היינו כי הוו אחד מלא ואחד חסר. ואם איתא משכחת בשניהם מליאים שנ"ו. ונראה חדש בזמנו [ביום ר"ה]. והיינו פליגא אדעולא דאמר דלא עבדינן יותר מח' חסירין:

שיטה מקובצת

אין עצרת חלה וכו'. תימה אמאי לא קאמר רב הונא רבנן היא ואנא דאמרי כרשב"ג דבלאו הכי מוקי פלוגתייהו כתנאי ואין לומר דבעי לאוקמי ברייתא כדברי הכל דהא מסיק דאתיא כאחרים ויש לומר דס"ד דמקשה דברייתא קיימא אמתני' ואיירי בענין סברת משנתינו הילכך פריך מינה לאמוראים שפירשו המשנה ובתר דמשני הא מני אחרים היא וסברי כרשב"ג לא הוה מצי לשנויי עולא בלאו תירוצא דאחרים היא דאתיא כרשב"ג משום דמסיק בקושיא לתרוייהו. הרא"ש ז"ל: **הא מני אחרים.** תימה דלאחרים לא היה לנו לעשות עיבור השנה דהא אינהו אמרי ובשנה מעוברת הוה מצי לשנויי כגון דעבדי בסתווא ד' מלאים דאז נצטרך לעשות בקייטא ד' חסרים שלא יהא בין ר"ה לר"ה יותר מד' ימים, ועוד צ"ע מ"ט דאחרים דאמרי דלא עבדינן שנה מעוברת כי אם מג' שנים לג' שנים ובלא העיבור משכחת לה (ג') [ה'] ימים משום התוספות הח' שעות שבכל שנה ושנה הנוספים על החדשים כסדרן משום ד"ח תתע"ו ובהא לא פליגי אחרים כדפריך תלמודא בסמוך והא איכא יומי דשעות ויומא דתלתין שנין וי"ל דליכא לשנויי הכי דהיאך [illegible]

מעוברת וא"כ תמצא יותר משס"ה ימים וכן ב' חסרים לא תמצא אלא בשנה מעוברת וע"ק דבכל שמעתין קאמר תלמודא שנה שלפניה ומשמע שנה שלפניה ממש לכך נראה לפרש שנה שלפניה שלפני זאת והא דקאמר דל ירחא חסירא בהדי ירחא מליאה י"ל ירחא חסירא משנה זאת בהדי ירחא מלאה משנה שעברה שבשנה מעוברת ופשוטה יש כ"ה חדשים וא"ת ואמאי לא אוקמ' כששנה זו מעוברת כדפ"ה וי"ל דלא מתוקמא מתני' בהכי דתנן אין פוחתין מד' מעוברים בשנה כו' ואי בשנה מעוברת איכא י"ג חדשים וא"כ הוי להו ט' חסרים והרי בין לרב הונא ובין לעולא לא עבדינן ט' חסרים ורש"י הגיה כך בקצת פירושים. תוס' מהר"פ. גליון. ק"ק לאחרים בלא שנה מעוברת תמצא (ח') [ה'] ימים] לג' שנים משום תוספת הח' שעות כדאמר בסמוך: **סוף סוף לאחרים [ביום הנף לא משכחת לה]** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **כגון שהיתה [שנה מעוברת] ועיבור שנה שלושים** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **ואף שמואל סבר לה כרב הונא.** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **זמנין דמשכחת לה ששה.** גליון. וקשיא לרב הונא דאמר עבדינן שני מלאים והוה נמי מצי למפרך לעולא דזמנין דמשכחת [illegible] הרא"ש ז"ל: **שמא שנה מעוברת היתה.** גליון. [illegible] הרא"ש ז"ל:

ועיבור שנה ל' [א] אישתקד עשינו שניהם מלאין דל תלתא לבהדי תלתא וקם ליה בדוכתיה אמר ליה [א] נר ישראל כן הוה: **מתני'** [ב] אין פוחתין [א] מעשרים ואחת תקיעות במקדש [ב] ולא מוסיפין על ארבעים ושמנה [ג] אין פוחתין משני נבלים ולא מוסיפין על ששה אין פוחתין משני חלילין ולא מוסיפין על שנים עשר [ד] ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני ויום טוב הראשון של פסח וביום טוב של עצרת ובשמונת ימי החג ולא היה מכה באבוב של נחשת אלא [ה] באבוב של קנה מפני שקולו ערב ולא היה מחלק אלא באבוב יחידי מפני שהוא מחליק יפה [ג] ועבדי כהנים היו דברי ר"מ רבי יוסי אומר [ו] משפחת בית פגרים ובית ציפרא מעמאום היו [ב] משיאין לכהונה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר לוים היו: **גמ'** [ד] מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא [ה] ר' יהודה אומר [הפוחת] לא יפחות משבע [והמוסיף] לא יוסיף על שש עשרה במאי קמיפלגי רבי יהודה סבר תקיעה תרועה ותקיעה חדא היא ורבנן סברי [ז] תקיעה לחוד ותרועה לחוד ותקיעה לחוד מאי טעמא דר' יהודה כתיב [1] ותקעתם תרועה וכתיב [2] תרועה יתקעו [ג] (לכם) ש"מ תקיעה תרועה ותקיעה חדא היא ורבנן ההוא לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה הוא דאתא ורבנן מ"ט דכתיב [3] ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי ס"ד תקיעה תרועה ותקיעה חדא היא אמר רחמנא [ד] עביד פלגא דמצוה ורבי יהודה סימנא בעלמא הוא כמאן אזלא הא [י] דאמר רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה [ה] ולא כלום כמאן כרבי יהודה פשיטא [ו] מהו דתימא אפילו כרבנן אתיא ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר [ז] [ח] שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: שנים עשר יום בשנה [ז] מכה בחליל וכו': מאי שנא הני הואיל ויחיד גומר בהן את ההלל [ח] דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק [ט] שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל [ח] שמונה ימי החג ושמונה ימי חנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום טוב (הראשון) של עצרת ובגולה עשרים ואחד תשעה ימי החג ושמונה ימי חנוכה ושני ימים טובים של פסח ושני ימים טובים של עצרת מאי שנא בחג דאמרי' כל יומא ומאי שנא בפסח דלא אמרינן כל

רש"י

ועיבור שנה שלשים. הרי לך ח' מלא ואשתקד עשינו שניהן מליאים מרחשון ואייר והרי לך שלשה מלאין יותר על כסדרן הלכך כי חסרה השתא לבהדייהו שלשה קם ליה בדוכתיה: **נר ישראל.** שאתה מאיר עיני חכמים: **מתני'** כ"א תקיעות ומ"ח תקיעות מפרש להו במס' סוכה בפ' החליל (דף נג:): **משני נבלים.** לשני לוים: **ולא מוסיפין על ששה.** לא אתפרש טעמא: **משני חלילין.** חליל קלמיל"ש בלע"ז: **ולא מוסיפין על י"ב.** אם היו רוצין היו עושין י"ב כנגד י"ב ימים שהחליל מכה לפני [ט] המזבח: **מכה.** שהיו נקבים בחליל ומכה באצבעו על הנקב להנעים את הקול: **בשחיטת פסח ראשון.** בי"ד בניסן שהיו קורין ההלל בעזרה בשעת שחיטה כדאמרינן בתמיד נשחט (פסחים סד.): **אבוב.** היינו חליל ובגמרא [ע"ב] מפרש הכי: **ולא היה מחלק.** מסיים אלא באבוב יחידי כשהיה מגיע לסיום הנעימה היה האחד מן החלילים מאריך לאחר שתיקת האחר שזהו [י] חילוק יפה יותר משיסיימו שניהם כאחד. חילוק היינו סיום שמחלק בין נעימה לנעימה. ובשעת הקרבה היה שיר זה והיו הלוים משוררים בפה את ההלל באותן י"ב ימים והחלילים מחללים ובשאר ימים היו נבלים [יא] וצלצל וכינורות והשיר היה אותו שיר המפורש בר"ה (דף לא.) [יב] אחד בשבת לה' הארץ ומלואה וכל המזמור ובשני גדול ה' ומהולל וכן כולם: **ועבדי כהנים היו.** אותם המכים בחליל: **בית הפגרים ובית צפריא.** שם המשפחה: **מעמאום.** שם המקום: **ומשיאין לכהונה.** כהנים היו נושאין בנותיהן שישראלים מיוחסין היו: **גמ' מתני'.** דקחשיב כ"א תקיעות ומ"ח תקיעות דלא כר' יהודה דמתני' קא חשיב לכל תקיעה ולכל תרועה באנפי נפשה ואין לך כל תרועה שאין תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה ורבי יהודה לא קא חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אלא חדא הרי לך כ"א דתנא דידן ז' לר' יהודה ומ"ח דתנא דידן ט"ז לרבי יהודה: **ותקעתם תרועה** [יג]. אלמא לתרועה קרי תקיעה ולתקיעה תרועה: **לפשוטה לפניה ולאחריה.** דמהכא נפקא [ט] פשוטה לפניה דכתיב ותקעתם והדר תרועה ופשוטה לאחריה דכתיב (במדבר י) תרועה והדר יתקעו ולעולם כל חדא מצוה באנפי נפשה: **סימנא בעלמא.** לסימן שיקהלו ולאו לשום מצוה: **ולא כלום.** שלא ישהא ויפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה ובין התרועה לפשוטה שלאחריה אלא בבת אחת סמוכות זו לזו: **כר' יהודה.** דאמר חדא מצוה נינהו ולא בעי אפסוקי: **אפי' כרבנן.** והאי אין בין לאו דיעשה סמוכות כל כך אלא שלא ישהה בינתיים יותר מדאי: **ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר.** גבי ר"ה שמע תשע תקיעות שלש של מלכיות וג' של זכרונות וג' של שופרות בתשע שעות ששהה שעה בין כל אחת ואחת יצא: **ולא כלום.** משמע כלל כלל לא יפסיק: שמונה ימי חנוכה לא חשיב (א) במתני' משום דליכא קרבן:

תוספות

מיום [יד] ג' ו' שעות דכי שדית ה' כ"א תקפ"ט נראה המולד ביום [א'] עצמו ויש לדקדק כיון דאשתקד המולד היה ביום ג' איך עשה ח' מלאים [טו] (ואי חד) [ואיתאחר] קיבוע עד יום ה' הלא קדם המולד ב' ימים לקיבוע ולעיל אסקינן דלא עבדינן ח' מלאים אלא כשאותה שנה מעוברת ומתארע כך דלא מקדים כי אם חד יומא לקיבוע [טז] ואם כן לפירושו היה הדבר אשתקד שהמולד היה ביום ג' אחר י"ח שעות ולא נראית עד יום ד' ולא קדם ראיית המולד לקיבוע רק חד יומא ואם כן קשה טובא דכי שדינן ה' כ"א תקפ"ט על יום ג' י"ח יהיה השנה זו ביום ב' ט"ו שעות והקיבוע היה ביום אחד ואיך נראה החודש בזמנו גם לפי מה דפי' לעיל דמקדים לא הוי אם אינו קודם י"ח שעות אחרונות שביום ויכול להיות דאשתקד המולד ביום ג' לשש שעות ולבני בבל לא נראית עד יום ד' אכתי דכי שדית ה' כ"א תקפ"ט על ג' שש שעות הוי המולד השתא ביום ב' וג' שעות ואכתי לא הוי בזמנו ושמא נראה חודש בזמנו לאו דווקא דביום שאחר קיבוע קרי ליה זמנו דבשביל איחור יום א' המולד לקיבוע אין בכך כלום דלאו אדעתייהו דאינשי הלכך כשהמולד למחרתו דקיבוע כמו ביומא דקיבוע: **יש** ספרים שגורסין בית הפגרים בסמ"ך ויש שגורסין בית הפגרים במ"ס וכן כתוב בתוספתא (פ"א) ופסוק (ירמיה לא) העמק הפגרים: **הפוחת** לא יפחות מז'. [יז] לרבי יהודה דאמר ליכא תקיעות כי אם שבעה משום דקר"ק חשיב תקיעה אחת והא דאמר בשבת פרק במה מדליקין (דף לה:) שהיו תוקעין ערב שבת שש תקיעות כדי לבטל העם מן המלאכה לא הוו אלא תרתי אליבא דרבי יהודה דקחשיב לקר"ק תקיעה אחת אלא ו' נקט אליבא דרבנן וחשבינן קר"ק בשלשה תקיעות: **אין** בין תקיעה לתרועה [יח] ולא כלום. ומסיק דאתא כרבי יהודה דקאמר קר"ק חדא תקיעה וה"נ לרבנן דאסור להפסיק התקיעות ומכאן נראה לר' דאסור להפסיק בין שברים [יט] לתקיעות דהא מספקא לן אי גנוחי גנח וילולי יליל בהדי הדדי ולכך אנו עושים שברים ותרועה בהדי הדדי [כ] בחד תקיעה מספק ואסור להפסיק ביניהן ואם נאנס בתרועה ולא יכול לעשות מפני קוצר רוחו או מפני שום אונס יחזור לשברים והודה לו רבי מכאן משמע דאסור להפסיק בין תקיעה [כא] לתקיעה והא דאמרינן בשבת (שם) שהיו מפסיקין [כב] [דאמרינן] התקיעה הראשונה היתה כדי לבטל העם שבשדות שנייה להבטיל העיר וחנויותיה כו' שאני התם כיון דתקנום כן כדי להיות כל אחת ואחת סימן לדבר אחד לאו הפסק קחשיב ליה:

שמונה עשר ימים. הא דלא חשיב ערב פסח דלאו הוו להו י"ט משום דלא הוי אלא במקדש לא חשיב ליה:

י"ח ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל. פי' ובשאר ימים אין אומרים אותו כלל דליכא לפרושי בשאר ימים אין גומרין אותו אבל קורין אותו בדילוג מדקאמר ר"ח [כג] איקרי מועד לימא משמע דסובר דאין אומרין בר"ח כלל וכן הא דקאמר מאי שנא בחג דאמרינן ובפסח דלא אמרינן משמע דאין חובה לאומרו כלל בר"ח ובפסח וכן משמע בהך דמסכת תענית (דף כח:) רב איקלע לבבל חזינהו דקרו הלילא בר"ח קסבר לאפסוקינהו כיון דשמע דקמדלגי אמר מנהג אבותיהם בידיהם משמע שרב היה סבור שלא היו אומרים אותו כלל וא"כ ודאי מה שאנו אומרים אותו אינו אלא מנהג בעלמא ואינו חובה כמו בי"ח ימים ומ"מ אומר ר"ת דצריך לברך עליו דכך משמע הך דסבר לאפסוקינהו (דכיון) [כד] שמברכין עליו דאל"כ מיד שראה רב שלא ברכו לפניו מיד היה יכול להבין שלא היה חובה אלא

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ז מהלכות כלי המקדש הלכה ה:
כג ב מיי' שם הלכה ה:
כד ג מיי' פ"ג שם הלכה ד:
כה ד מיי' שם הלכה ו:
כו ה מיי' שם הלכה ה:
כז ו מיי' שם הלכה ג:
כח ז מיי' פ"ז מהלכות כלי המקדש הלכה ג:
ח [מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ו טוש"ע או"ח סי' תקפח סעי' ב]:
כט ט מיי' פ"ג מהלכות מגילה וחנוכה הלכה ו [וברב אלפס שבת פ"ב דף יא:]:

רבינו גרשום

ואשתקד עשינו שניהם מלאים. ועדפו ב' ימים ויום העבור הרי שלשה והיינו כרב הונא דאמר עבדינן ח' מלאים: [דל מהני ט' חסירין תלת לבהדי הנהו תלת הילכך קם ליה בדוכתי' ונראה בזמנו]: **נר ישראל כך היה.** כלומר אתה מאיר לישראל כנר שאתה יודע לכוון הדבר: [**מתני'** שתי הלחם **אין נאכל פחות** משנים **ולא יותר על שלשה.** כיצד נאפה מערב עצרת ונאכל בעצרת לשנים הוי יום ב', חל להיות אחר שבת נאכל לשלישי: **לחם הפנים** נאפה מע"ש ונאכל לשבת הבאה לתשעה, חל יום טוב להיות בע"ש נאכל לעשר ב' ימים של ר"ה נאכל לי"א, שאין אפייתו דוחה לא את השבת ולא את י"ט: **אין קטן נימול פחות משמונה.** מפורש במס' שבת פרק ר' אליעזר דמילה: **אין פחות מכ"א תקיעות במקדש ולא מוסיפין על מ"ח.** מפרש במס' סוכה בהחליל]: **אין פוחתין מב' נבלים ולא מוסיפין על ששה.** לא איתפרש לן מ"ט ששה. [ב' נבלים ולא פחות דהכי אמר בסיפא דפירקין וב' נבלים וצלצל]: **נבל.** היינו עץ עשוי כמין נפה עגול [של עץ] ופורס עליה מכאן ומכאן הכרס של כבש [תמיד] כדתנן במסכת (תמיד) [קנים] מעיו לנבלים היינו הכרס בני מעיו לכינורות היינו הדקין והיה מניחו לייבשו ואח"כ מכה על הכרס ומשמיע קול גדול: **ב' חלילים.** לא איתפרש לן מ"ט ב': **ולא מוסיפין על י"ב.** כנגד י"ב (כהנים) [לוים] העומדים על הדוכן כדאמרינן לקמן: **חליל.** פיפא ואיכא דאמרי נבל הרפא בלע"ז: **החליל מכה.** מזמר בכח לפני המזבח: **באבוב.** קנה: **לא היה מחלק אלא באבוב יחידי.** כלומר שבסוף השיר היה מאריך בקול האבוב יותר משאר מיני זמר ובו היה מפסיק השיר מפני שקולו ערב ומחלק ומפסיק יפה: **ועבדי כהנים היו.** משאר אומות אותן המזמרין בכלי שרת: **ור' יוסי אמר.** ישראל היו ומיוחסין ממשפחת בני פגרים וציפריא: **ומאמאום היו.** מאותו מקום: **גמ'** [**לא יפחות מז'.** תקיעות בכל יום ולא יותר על ט"ז. דהיינו שליש מדתנן במתניתין **ר' יהודה סבר תקיעה תרועה ותקיעה חדא** הלכך קאמר ז' דהיינו כ"א דמתניתין דסבר כל חד וחד לחוד וי"ו דר' יהודה היינו מ"ח דמתניתין: **ותקעתם תרועה.** קרי לתרועה תקיעה וקרי לתקיעה תרועה דכתיב תרועה יתקעו ש"מ דחדא היא]: **ור' יהודה.** ההוא תתקעו ולא תריעו לסימנא בעלמא הוי להקהיל משום הכי סגיא בחדא. אבל למצוה [ועבודה חשיב] תקיעה תרועה ותקיעה חדא: [**אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום.** דכיון דחדא היא אין מפסיק ביניהן כלום: **אפי' רבנן.** והאי דקאמר ולא כלום לאו דוקא הוא אלא לאפוקי מדרבי יוחנן קאמר דכולי האי לא מפסיק קאמר פורתא מצי מפסיק כרבנן דאמרי דתרי הוו קמ"ל דלא מפסיק כלום וכר' יהודה: **ואימא הכי נמי.** דכדרבנן מצי לאוקומה: **א"כ מאי ולא כלום.** האי משמע דלא מפסיק כלל. אלמא משום דחדא הוו]: **הואיל והיחיד גומר בהם את ההלל.** ובשחיטת פסח גומר בהם את ההלל כדאמרינן [התם] במסכת פסחים לא הגיע לאהבתי מפני וכו' ש"מ שהיו גומרין [בהן] את ההלל:

מסורת הש"ס

א) [ברכות כח: מנחות פח:], ב) סוכה נג., ג) [תוספתא ספ"א ע"ש סוכה נא.], ד) סוכה נג., ה) [תוספתא דסוכה פ"ד ה"ח], ו) [סוכה נג:], ז) סוכה נד. ר"ה לד:, ח) תענית כח: [תוספתא סוכה פ"ג ה"ב ע"ש ומס' סופרים פ"כ ה"ט ע"ש], ט) [ר"ה לג.],

תורה אור השלם

1. וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה: במדבר י ה
2. וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים תֵּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם: במדבר י ו
3. וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ: במדבר י ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמונה כו' חשיב אותן במתני':

לעזי רש"י

קלמיי"ש [קלימיל"ש]. חלילים (כלי- נגינה).

מוסף רש"י

נר ישראל כן הוה. שקולתו שיפה שינוי (מנחות פח:). **מעשרים ואחת תקיעות.** בכל יום כדמפרש ואזיל, שמונה לפניה כלומר שתים לאחריה ותרועה באמצע חשיב ליה תלת (סוכה נג:). **ועבדי כהנים היו.** על אותן כלי שיר בשעת שיר של קרבן קיימינן (סוכה נא.). **בית פגרים ובית ציפרא.** זה שם המשפחות (שם). **מעמאום היו.** זה שם מקומם (סוכה נא.). **משיאין לכהונה.** ישראל מיוחסין ובנותיהם ראויות לינשא לכהונה (שם). **לוים היו.** אבל ישראלים פסולין לכך (שם). **חדא היא.** מצוה אחת היא. הן ומלך חשיב להו (סוכה נג:). **ההוא לפשוטה לפניה כו'.** מהכא ילפינן לה בר"ה (לג:) דכתיב ותקעתם והדר תרועה והדר כתיב יתקעו, כלומר אחר התרועה יתקעו (סוכה שם). **סימנא בעלמא הוא.** היה תקיעה שהיא להקהיל הקהל אינה אלא לסימן כשהיה משה רוצה לדבר אליהם ואינה מצוה (שם נד.). **אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום.** לא היה מפסיק בינתים אלא כדי נשימה (שם). **מהו דתימא אפילו כרבנן.** ויכול להפסיק ביניהם הפסקה מועטת (שם). **תשע תקיעות.** האמורות בר"ה מן התורה, שלש למלכיות, שלש לזכרונות ושלש לשופרות, כדלמרינן בר"ה (לד:). **שהיחיד גומר בהן את ההלל.** שכל אחד ואחד חייב לגמור בו (תענית כח:).

שינויי נוסחאות

א) ג' ואישתקד (ש"מ), ב) ג' רש"י ורע"ב והמשיאין, ג) יתקעו למסעיהם ש"מ (ש"מ), ד) עבידו פלגא, ה) לתרועה ותקיעה ולא (ש"מ), ו) פשיטא דכרבי יהודה מהו (ש"מ), ז) בשנה החליל מכה ולשון (ש"מ), ח) שמונה ימי החג (ש"מ), ט) תיבת חילוק נמחק (ש"מ), י) מהללים בנבלים (צ"מ), יא) בחצוצרות (צ"מ), יב) באחד בשבת.

יג) תרועה כו' אלמא (ש"מ). יד) ב' י"ח שעי' נ"ק, בדפ"ר מיום שני, טו) מלאים ואיחר קיבוע (ש"מ). טז) ואם תפרש לפי' [תיבת כן נמחק] (ש"מ). יז) בס"י ר' יהודה אומר ליכא, יח) לתרועה ותקיעה ולא (ש"מ), יט) נ"ל לתרועה, כ) ג' נ"ק בתר תקיעה מספק ומשום הכי אסור כו', כא) נ"ל לתרועה, כב) מפסיקין התקיעות דאמרינן התם הראשונה היתה כדי לבטל כו' (ש"מ), כג) ר"ח דאיקרי מועד לימרו (ש"מ), כד) לאפסוקינהו דחזינהו שמברכין (ש"מ).

שיטה מקובצת

וקם ליה ברוכתיה. ורבי היה טועה במה ששכח קביעות ר"ה שעברה שהיה סובר שהיה אשתקד הקביעות ביום המולד ולפיכך היה תמה שחסר אותה השנה ג' ימים היאך נקבע ר"ה ביום המולד שהיה להקדים הקביעות קודם המולד ג' ימים וקשה דכיון דעבדינן ח' מלאים א"כ היה המולד לפני שבת ואשתקד בער"ה דאי אפשר להקדים הקביעות יותר מיום המולד ולכל היותר ביום שלפני ער"ה מי"ח ולמעלה היה המולד דאי קודם לי"ח של יום שלפני ער"ה היה מקדים הקביעות תרי יומי אלא ע"כ היה המולד מי"ח ולמעלה והקביעות דאשתקד היה ביום ה' א"כ שדא ה' כ"א תקפ"ט על ג' י"ח (על) [עלה] יום ב' [ו] בט"ו שעות ותקפ"ט משלשים יום כדפי' לעיל וא"כ לא תמצא הלבנה בזמנו ביום הקביעות שהרי מתאחרת יום אחד וצ"ל (דהיינו) [דהוי] שפיר בזמנו כיון דאינו מתאחר רק יום אחד לפי שאין אנו חוששין מיום אחד כדאמר תלמודא לעיל וגם לפי מה שפי' בשם מורי הרמ"ר לא ניחא אפילו יהיה ביום שלפני ער"ה מי"ח שעות ולמעלה היה המולד ביום ה' א"כ קביעות היה ביום ה' וא"א שהרי מולד של אשתקד בג' שעות והקביעות היה ביום ה' וא"כ אשתקד היה אחר ד' שעות בזמן שלא היה נראה המולד של שנה זו ביום ב' (כ"ד) [בד'] שעות ותקפ"ט הקביעות ביום א' אכתי [לא הוי] בזמנו ממש צ"ע ועוד קשה מדעבדינן אשתקד ח' מלאים א"כ היתה שנה זו מעוברת א"כ הוה להו ב' שנים מעוברות רצופות זו אצל זו וזו לא מצינו וצ"ע. תוס': **נר ישראל.** פירש הר"ר חיים דהוה משבח בלשון זה נר ישראל לפי שהאיר עיניו בזמנו של הלבנה העשויה להאיר על הארץ וכן במנחות בפרק שתי מדות (פח:) דהוה קרו מנורה לרבי משום שהאיר לו הלח במקדש ואמר לו ר' שמעון בן חצי לוג היה שבו היה נר ישראל כך היה משום דקאי במילתיה דנר היה משבח אותו בלשון נר ישראל. הרא"ש ז"ל: **ובשנים עשר יום בשנה כו'.** אבל בשאר ימים לא היו מזמרים אלא בנבלים ומצלתים. תוס': **מעמאום היו משיאין לכהונה.** פירש"י והרגמ"ה מן מקום וחבירו בכריתות בפרק אמרו לו (טו.) אמר ר' עקיבא שאלתי את ר"ג ור' יהושע באטליז של עימעום וכו': **אין בין תקיעה וכו' כמאן כר' יהודה.** דחשיב תקיעה ותרועה ותקיעה חדא, ולכך אין להפסיק ביניהם כיון דחדא היא ואין לרבנן, וא"כ אין להפסיק בין תרועה לשברים דמספקא לן דילמא גנוחי גנח וילולי יליל בהדי הדדי וכיון דחדא היא אין להפסיק ואפשר דמפרשי ולא כלום שלא יפסיק הפסק שאין שם נשימה בין שברים לתרועה אלא יעשה בנשימה אחת. הרא"ש ז"ל: **שמונה עשר.** עיין בהרין בערבי פסחים: